UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00857174 7

597 95

CODEX VERCELLENSIS

[Vercelli Book]
111

CODEX VERCELLENSIS.

DIE

ANGELSÆCHSISCHE HANDSCHRIFT

ZU

VERCELLI

IN GETREUER NACHBILDUNG

HERAUSGEGEBEN

VON

DR. RICHARD WÜLKER,
O. Ö. PROFESSOR DER ENGLISCHEN SPRACHE UND LITTERATUR
AN DER UNIVERSITÄT LEIPZIG.

LEIPZIG,
VERLAG VON VEIT & COMP.
1894.

UNIVERSITY OF TORONTO

PR
1495
A1
1894

587616
2.7.54

Druck von Metzger & Wittig in Leipzig.

Von den vier Handschriften, die uns den Hauptschatz angelsächsischer Dichtung überliefern, der Beowulfhandschrift in London, der sogenannten Cædmonhandschrift in Oxford, der Handschrift des Bischofs Leofric in Exeter und der der Kapitelbibliothek zu Vercelli, ist die letzte die einzige, die ausserhalb Englands liegt. Wie dieselbe nach Oberitalien kam, ist nicht festzustellen.

Der italienische Gelehrte GAZZERA meinte, JOHANNES SCOTUS ERIGENA habe sich in Vercelli aufgehalten und durch ihn sei die Handschrift in diese Stadt gekommen. Allein JOHANNES starb um 875, ein Blick in unsere Handschrift aber genügt, um sie der ersten Hälfte des 11. Jahrhunderts zuzuteilen. Eine andere Ansicht wurde in der Quarterly Review Vol. LXXV S. 398 flg. bei Besprechung von GALLY's The Ecclesiastical Architecture of Italy von einem Kritiker ausgesprochen: GUALA BICCHIERE habe die Handschrift nach Vercelli gebracht. GUALA war in Vercelli geboren, er wurde vom Papste unter König Johann nach England geschickt und unterstützte diesen im Interesse der Kirche eifrig gegen die Barone und König Philipp von Frankreich. Nach Johanns Tod trat er sehr entschieden für die Rechte des jungen Heinrichs III. ein und wurde zum Danke von diesem zum Prior von St. Andreas zu Chester ernannt. Nach seiner Rückkehr in seine Vaterstadt liess er dort die noch heute stehende

Andreaskirche bauen, die er reich begabte. Unter den Geschenken, die Guala seiner Stiftung machte, soll auch die bekannte Handschrift gewesen sein.

Pauli nahm im dritten Bande der Geschichte Englands von Lappenberg-Pauli S. 512 es als 'feststehend' an und in den Göttingischen Gelehrten Anzeigen 1866 S. 1412 sogar als 'längst bekannt', dass die Sache sich, wie angeführt, verhielte. Neuerdings hat Cook (University of California, Library Bulletin, No. 9, Sacramento 1888) uns wieder diese Ansicht aufgetischt, ohne aber neue beweisende Gründe dafür vorzubringen (vgl. Anglia 12, S. 629 f.). Unmöglich ist es natürlich nicht, dass die Vercelli-Handschrift durch den Cardinal Guala nach Vercelli im dreizehnten Jahrhundert kam, jedoch von gänzlicher Verkennung der damaligen Verhältnisse zeigt es, vorauszusetzen, dass Guala, weil er an dem Französisch redenden Hofe und mit Latein sprechenden gelehrten Geistlichen verkehrte, auch Englisch verstanden haben müsse, noch weniger Angelsächsisch, das weder der König von England noch seine Umgebung verstand. Wenn aber, warum Guala gerade diese Handschrift seiner Andreaskirche in Vercelli geschenkt habe, damit begründet wird, dass eine Dichtung darin von Andreas handelt, so setzt diese Behauptung gute Kenntnis des Angelsächsischen voraus, um so mehr als das Gedicht, wenn auch umfangreich, doch mitten in Prosapredigten steht. Und wer von den Landsleuten des Cardinals sollte diese Handschrift lesen? Die Andreaskirche in Vercelli ist allerdings zweifellos in englischem Stil gebaut, doch ist dies auffallig für einen Mann, der lange Jahre in England lebte?

Einfacher als die erwähnte Erklärung ist folgende. Wie mir in Vercelli mitgeteilt wurde, entstand schon früh daselbst ein Hospiz für angelsachsische Pilger, welche nach Rom wollten oder von dort kamen. Liegt doch Vercelli auch für jeden, der über den Mont Cenis oder den kleinen oder grossen St. Bernhard nach Rom wollte (und dies waren die mittelalterlichen Passe für englische Pilger nach Rom) mitten auf dem Wege. Hier bei diesem Hospiz mag eine Bibliothek erbaulichen Inhalts sich allmahlich angesammelt haben und dazu auch unsere Handschrift

gehört haben. Jetzt ist dieselbe in die Kathedralbibliothek übergegangen und wird in der Sakristei des Domes aufbewahrt.

Die Handschrift ist genau beschrieben in meinem ‘Grundriss zur Geschichte der angelsächsischen Literatur‘ (Leipzig 1885) S. 237 flg. Dazu ist zu vergl. Napier in der Zeitschr. f. d. A. XXXIII S. 66 flg. und meine Nachträge in der Neuausgabe der Bibliothek der angelsächs. Poesie, Bd. 2 S. 563 flg. Eine Geschichte der Handschrift findet sich im ‘Grundriss‘ S. 240 flg.

Die Grösse einer Seite, soweit sie von Schrift eingenommen wird, ist meist 14,4 cm breit und 23 cm hoch, doch bisweilen, besonders in den Predigten, ist auch mehr oder weniger auf die Seite geschrieben.

Unsere Wiedergabe ist daher auf die Hälfte verkleinert. Sie enthält den poetischen Teil der Handschrift, also Blatt 29^b—52^b Das Gedicht vom Andreas; Blatt 52^b—54^a Die Schicksale der zwölf Apostel; Blatt 101^b—103^b Die Rede der Seele an den Leichnam; Blatt 104^a—104^b Der Menschen Falschheit (Predigt über Psalm 28); Blatt 104^b—106^a Das Traumgesicht vom Kreuze; Blatt 121^a—133^b Elene: es ist dies nicht viel mehr als der vierte Teil der Handschrift, der übrige wird von Prosapredigten eingenommen.

Die Handschrift stammt der Schrift nach offenbar aus dem Anfange des elften Jahrhunderts und ist wenigstens von zwei Händen (wahrscheinlich aber von dreien) geschrieben. Das Pergament ist dünn, daher schimmern öfters Buchstaben (besonders grössere Anfangsbuchstaben) von der nächsten Seite durch. Fast durchweg ist die Schrift lesbar, nur Blatt 54^a macht eine Ausnahme. Hier geht nämlich jetzt ein grosser Fleck, sich mehr und mehr nach links ziehend, über die Seite, nur die letzte Zeile ist ganz davon verschont, die fünf letzten Reihen blieben durchaus lesbar. Dieser Fleck ist aber weder ein Tintenfleck noch eine Rasur, sondern stammt von einer scharfen Reagenz, die wohl Prof. Blume seiner Zeit anwandte, um den Text besser lesen zu können.

Natürlich ist, dass in der Photographie hier manches unleserlich wurde, was in der Handschrift mit einiger Anstrengung noch zu lesen ist.

Noch lesbar ist (wegen der Ergänzungen vgl. meine Neuausgabe der Bibliothek der angelsächsischen Poesie, Bd. 2, Nachträge S. 567 f.):

Her mæʒ findan for þances ʒleaw seðe hine lysteð leoð ʒid
dunʒa . hwa þas fitte f . . . . ᚠ . þær on ende standaþ
eorlas þæs oneorðan br . . . caþ . ne moton hie awa æt
somne woruld wuniʒ . . . . sceal ʒedreosan . ᚢ .
on eðle æfter tohr . . . . ne lices frætewa efne
swa . ᛚ . to ʒlideð . . . . cræftes neotað . nihtes
nearowe on him . . . . inʒes þeo dôm. Nv ðu
cunnon miht . . . . dum wæs werū: on cyðiʒ Sie
þæs ʒe myndiʒ . . . . fiʒe: þisses ʒal dres beʒanʒ
þæt he ʒeoce . . . . re fricle Ic sceall feor heo
nan an elles . . . . es neosan sið a settan. Nat
ic sylfa hwær . . . . . . worulde wic sindon un cuð
eard ⁊ eðel . . . . ælcū menn nemþe he ʒod cundes
ʒastes bruce . . . tuwe þe ʒeornor toʒode cleopiʒan
sendan usse bene . on þa beorhtan ʒesceaft . þæt we
þæs botles brucan motan hames In hehðo þær is hihta
mæst þær cyninʒ enʒla clænum ʒlideð . lean un hwilen
nu ahis lof standeð mycel ⁊ mære ⁊ his miht
seomaþ ece ⁊ ed ʒionʒ . ofer ealle ʒesceaft . finit.

Herzlichen Dank spreche ich auch hier Herrn Canonicus Canetti aus, der stets in der liebenswürdigsten Weise meine Arbeiten in Vercelli förderte und auch bereitwilligst die Erlaubnis zum Photographieren der Handschrift gab.

Die photographische Aufnahme geschah im November 1888 durch Herrn Dr. Ludwig Lange, die Vervielfältigung durch Lichtdruck wurde durch die Anstalt für Lichtdruck und Photographie von Dr. Lange und Hoffmann in Elberfeld ausgeführt.

Richard Wülker.

CODEX VERCELLENSIS

HWÆT we gefrunan on fyrndagum twelfe under tung
lum tireadige hæleð. þeodnes þegnas. no hira þrym
alæg. camprædenne. þon cumbol hneotan. syððan hie ge
dældon swa him dryhten sylf heofona heah cyning. hlyt
ge tæhte. þ wæron mære men ofer eorðan frome folc
togan 7 fyrd hwate rofe rincas þon rond 7 hand on here
felda. helm ealgodon. on meotud wange wæs hira matheus
sum. se mid iudeum ongan god spell ærest wordum writan
wundor cræfte. þam halig god hlyt geteode. ut on þæt igland
þær ænig þa git ell þeodigra eðles ne mihte. blædes
brucan. oft him bonena hand on here felda hearde
gesceode eal wæs þæt mearc land morðre be wunden.
feondes facne folc stede gumena hæleða eðel næs þær
hlafes wist. werum on þam wonge. ne wæteres drync
to bruconne. ah hie blod 7 fel fira flæsc homan
feorran cumenra. ðegon geond þa þeode. swelc wæs
þeaw hira. þæt hie æghwylcne ell ðeodigra. dydan
him to mose mete þearfendum. þara þe þæt ealand utan
sohte. swylc wæs þæs folces freoðo leas tacen unlædra
eafoð. þæt hie eagena gesihð. hettend heoro grimme.
heafod gimme. agetton gealgmode gara ordum. syððan
him geblendan bitere to somne. dryas þurh dwol
cræft. drync unheorne. se onwende gewit wera inge
þanc heortan hreðre. hyge wæs oncyrred. þæt hie ne
murndan æfter man dreame. hæleþ heoro grædige.
ac hie hig 7 gærs. for mete leaste. meðe gedrehte.
þa wæs matheus to þære mæran byrig cumen in þa
ceastre þær wæs cirm micel geond mermedonia man
fulra hlod. forðenera gedræg syþþan deofles þegn.

ge ascodon æðelinges sið. Bodon him þa togenes garum ge
hyrsted lungre under linde. nalas late þæron torne
æt beran. to þam orlege. hie þam halgan þær handa
gebundon. ⁊ getenodon feondes cræfte hæleð hellfuse
⁊ his hæwdes sel. abreoton mid billes ecge hwæðre
he in þystrum [illegible] herede inheortan. heofon rices
weard. þeah ðe he ætres drync. atulne onfenge.
Eadig ⁊ onmod. hine elne forð wyrdode wordum
wuldres aldor heofon rices weard halgan stefne.
of carcerne him wæs cristes lof. onfyrhð locan
fæste bewunden he þa wepende weregum tearum. his
sige dryhten sargan reorde grette gumena brego geom
ran stefne. weoruda wil geofan ⁊ his wordum cwæð. hu me
elþeodige inwit wyrcað. searo net seowað. a ic symles
wæs on wega gehwam willan þines. georn on mode. nu
ðurh geohða sceal dæde fremman. swa þa dumban neat.
þu ana canst ealra gehygdo meotud man cynnes
mod in hreðre. gif þin willa sie wuldres aldor þæt me
wær logan. wæpna ecgum sweordum aswebban. ic beo
sona gearu to adreoganne. þæt ðu drihten min engla
eadgifa eðelleasum dugoða dream cwuman dælan wille.
Forgif me to are ælmihtig god leoht on þissum life. þy
læs ic lungre. scyle ablended in burgum. æfter bill
hete þurh hearum cwide heoru grædigra laðra leod
sceaðena leng þrowian edwit spræce. ic to anum þe
middan geardes weard mod staþolige. fæste ferhð
lufan ⁊ þe fæder engla beorht blæd gifa biddan wille.
Þæt ðu me ne gescyrige mid scyld hetum wergum wroht
smiðum. on þone wyrrestan. dugoða demend deað ofer

Ieorðan. Æfter ðyssum wordum com wuldres tacen halig of
heofenum swylce hadre segl to ðam carcerne. Þær gecyðed
wearð. þæt halig god helpe gefremede. Ða wearð gehyred
heofon cyninges stefn. wrætlic under wolcnum word hleo
ðres sweg. mægen þrymmes. he his magu þegne under hearm
locan hælo ond frofre beadu rofum abead beorhtan
stefne. Ic þe matheus mine sylle wære under swegle.
Ne beo ðu on ferhðe to forht. ne on mode ne ne murn.
Ic þe mid wunige. ond þe alyse of þyssum leoðu bendum ond ealle
þa menigo þe þe mid wunað on nearo nedum. Þe is neorxna
wang blæda beorhtost bold wela fægrost hama hyht
licost haligum mihtum torht ontyned. Þær ðu tyres most.
to widan feore willan brucan. Geþola þeoda þrea. Nis
seo þrah micel þæt þe waðlogan wite bendum synne ðurh
searo cræft. swencan motan. Ic sceal andreas ædre on
sende. to hleo ond to hroðre. In þas hæðenan burg. he ðe
alyseð of þyssum leod hete. Is to þære tide tælmet hwile
emne mid soðe seofon ond twentig niht gerimes. Þæt ðu
of nede most sorgum gesæced. sigore gewurðod hweor
fan of hendum in gehyld godes. Gewat him þa se halga helm
ælwihta. engla scyppend. to ðam uplican eðel rice;
he is onriht cyning staðol fæst styrend in stowa gehwam;

ÐA wæs matheus. miclum onbryrded niwan stefne
nihthelm toglad lungre leorde. leoht æfter com
dægred woma. dugoð samnade. hæðne hild frecan heapum
þrungon. guð searo gullon garas hrysedon bolgen mode.
under bord hreoðan. woldon cunnian hwæðer cwice lifdon.
þa þe on carcerne clommum fæste hleo leasan wic hwile

wundon. hwilum hie to æte ærest mihton æfter fyrst
mearce. feorum bereafian. hæfdon hie on rune ond on rimcræfte.
awriten wæl grædige wera ende stæf. hwænne hie to mose
mete þearfendum. on þære wer þeode weorðan sceoldon
cirmdon cald heorte corðor oðrum getang. reðe
ræs boran rihtes ne gimdon. meotudes mildse. oft hira
mod on wod under dim scuan deofles larum. þonne hie un
lædra eaueðum gelyfdon. hie ða gemetton modig þegn. haligne
hæle. under heolstor locan. bidan beadu weorces. þa him
beorht cyning engla ordfruma unnan wolde. ða wæs fyrst
agan frum rædinne þing ge mearces. butan þrim nihtū.
swa hit wæl wulfas. awriten hæfdon. þæt hie ban hringas.
abrecan þohton lungre tolysan. lic ond sawle ond þonne to
dælan duguðe ond geogoðe werum to wiste. ond to wil þege. fæges
flæsc homan. feorh ne bemurndan grædige guð rincas.
hu þæs gastes sið. æfter swylt cwale ge seted wurde.
Swa hie symble ymb þritig. þing gehedon niht gerimes.
wæs him neod micel. þæt hie to brugdon blodigum ceaflum.
fira flæsc homan him to fodor þege. þa wæs gemyndig
se ðe middan geard gestaðelode strangum mihtum hu he in ell
þeodigum yrmðum wunode. be locen leoðu bendū. þe oft his
lufan adreag. for ebreum. ond israhelum swylce he iudea
galdor cræftū. wið stod stranglice þa sio stefn ge wearð
gehered of heofenū. þær se halga wer in achaia. andreas
wæs. leode lærde. on lifes weg. þa him cire baldū cininga
wuldor. meotud mancynnes mod hord onleac. weoruda
drihten ond þus wordum cwæð. ðu scealt feran ond frið lædan.
siðe gesecan. þær sylf ætan eard weardigað. eðel
healdaþ morðor cræftum. swa is þære menigo þeaw.

þæt hie uncuðra ænigum ne willað. on þam folcstede feores
geunnan. syþþan manfulle on mermedonia. onfindaþ
feasceaftne. þær sceall feorhgedal. earmlic ylda cwealm
æfter weorþan. Þær ic seomian wat þinne sige broðor
mid þam burg warum bendum fæstne. Nu bið fore þreo
niht þæt he on þære þeode sceal. fore hæðenra hand ge
winne. þurh gares gripe gast onsendan ellor fusne.
butan ðu ær cyme. ædre him andreas agef andsware.
Hu mæg ic dryhten min ofer deop gelad. fore gefremman
on feorne weg. swa hrædlice. heofona scyppend. wuldres
waldend. swa ðu worde becwist. Ðæt mæg engel þin. eað ge
feran. of heofenum con him holma begang. ⁊ sealte sæ
streamas. ⁊ swan rade. waroð faruða gewinn. ⁊ wæter
brogan. wegas ofer wid land. ne synt me winas cuðe.
eorlas elþeodige. ne þær æniges wat hæleða gehygdo.
ne me here stræta ofer cald wæter cuðe sindon. him
ða ondswarode ece dryhten. eala andreas þæt ðu
a woldest. þæs wil siðes wesan to late. Nis þæt uneaðe
eall wealdan gode to gefremmanne on fold wege. Ðæt
sio ceaster hider. on þas cneo risse. under swegles
gang. aseted wyrðe. breogo stol breme mid þam burg
warum. gif hit worde becwið wuldres agend. ne meaht ðu
þæs sið fætes sæne weorðan. ne on gescead wesan. gif
ðu wel þencest. wið þinne waldend wære gehealdan. treowe
tacen. beo ðu on tid gearu. ne mæg þæs ærendes ylding wyr
ðan. ðu scealt þa fore geferan ⁊ þin feorh beran in gramra
gripe. ðær þe guð gewinn þurh hæðenra hilde woman.
beorna beadu cræft geboden wyrðeð. scealtu æninga
mid ærdæge. emne to morgene æt meres ende. ceol ge

secan ⁊ on cald wæter. brecan ofer bæð weg. hafa bletsunga.
ofer middan geard mine þær ðu ferest. gewat him þa se
halga healdend ⁊ wealdend. up engla fruma eðel secan.
middangeardes weard. þone mæran ham. þær soðfæstra
sawla moton. æfter lices hryre lifes brucan :⁊

ÐA wæs ærende æðelum cempan. aboden in burgum ne
wæs him bleað hyge. ah he wæs anræd ellen weorces.
heard ⁊ hige rof. nalas hild lata. gearo guðe fram to
godes campe. gewat him þa on uhtan mid ærdæge. ofer
sand hleoðu. to sæs faroðe. þriste on geþance ⁊ his
þegnas mid gangan on greote. garsecg hlynede beoton
brim streamas. se beorn wæs on hyhte. syðþan he on
waroðe wid fæðme scip. modig gemette. þa com morgen
torht. beacna beorhtost ofer breomo sneowan. halig
of heolstre. heofon candel blac. ofer lago flodas.
he ðær lid weardas. þrymlice þry þegnas modiglice
menn. on mere bate. sittan sið frome swylce hie
ofer sæ comon. þæt wæs drihten sylf. dugeða wealdend.
ece ælmihtig mid his englum twam. wæron hie on ge
scirplan scip ferendum eorlas onlice. ealiðendum.
þon hie on flodes fæðm. ofer feorne weg. on cald
wæter ceolum lacað. hie ða gegrette se ðe on greote
stod. fus on waroðe. fægn reordade. hwanon comon
ge ceolum liðan. ma cræftige menn on mere þyssan.
ane ægflotan. hwanon eagor stream ofer yða
gewealc. eowic brohte. him ða ondswarode ælmihtig
god. swa þæt ne wiste se ðe þæs wordes bad. hwæt se
manna wæs meðel hegendra þe he þær on waroðe.

wið þingode. we of marmedonia mægðe syndon. feorran
geferede. us mid flodes bæþ. on hranrade heah stefn naca.
snellic sæ mearh snude bewunden. oð þæt we þissa leoda
land gesohton wære bewrecene swa us wind fordraf. him
þa andreas eaðmod oncwæð. wolde ic þe [biddan] þeh ic þe beaga lyt
sinc weorðunga. syllan meahte. þæt ðu us gebrohte
brante ceole hea hornscipe. ofer hwæles eðel. on
þære mægðe. bið ðe meorð wið god. þæt ðu us on lade liðe
weorðe. eft him ondswarode æðelinga helm. of yðlide
engla scyppend. ne magon þær gewunian. wid ferende
ne þær elþeodige eardes brucað. ah in þære ceastre
cwealm þrowiað. þa ðe feorran þyder feorh gelædaþ.
ond þu wilnast nu ofer widne mere þæt ðu on þa fægðe
þine feore spilde. him þa andreas agef ondsware.
usic lust hweteð on þa leod mearce. mycel modes hiht.
to þære mæran byrig þeoden leofesta. gif ðu us þine
wilt on merefaroðe miltse gecyðan. him ondswa
rode engla þeoden nergend fira of nacan stefne.
we ðe estlice mid us willað ferigan freolice. ofer
fisces bæð. efne to þam lande þær þe lust myneð.
to gesecanne syððan ge eowre gafulrædenne a
gifen habbað. sceattas gescrifene. swa eow scip
weardas. aras ofer yð bord unnan willað. him
þa ofstlice. andreas wið wine þearfende wordum
mælde. Næbbe ic fæted gold. ne feoh gestreon welan
ne wiste. ne wira gespann landes ne locenra beaga.
þæt ic þe mæge lust ahwettan willan in worulde
swa ðu worde becwist. him þa beorna breogo. þær he
on bolcan sæt. ofer waroða geweorp wið þingode

hu ge wearð þe þus wacne wine leofesta . ðæt ðu sæ beorgas
secan woldes . mere streama gemet . maðmum bedæled .
ofer cald cleofu . ceoles neosan . nafast þe to frofre .
on faroð stræte hlafes wiste . ne hlutterne drync to
dugoðe . is se drohtað strang . þam þe lago lade lange
cunnaþ . Ða him andreas þurh ondsware . wis on gewitte
word hord onleac . ne ge dafenaþ þe . nu þe dryhten
geaf welan 7 wiste 7 woruld spede . ðæt ðu ondsware
mid oferhygdum . sece sar cwide . selre bið æghwam
þæt he eaðmedum ellor fusne . oncnawe cuðlice . Swa
þæt crist bebead . þeoden þrym fæst . we is þegnas
synd gecorene to cempum he is cyning on riht . weal
dend 7 wyrhta wuldor þrymmes . an ece god . eallra ge
sceafta . Swa he ealle befehð anes cræfte . hefon
7 eorðan halgum mihtum . sigora selost . he ðæt sylfa
cwæð . fæder folca gehwæs . 7 us feran het geond ginne
grund gasta streonan . farað nu geond ealle eorðan
sceatas emne swa wide swa wæter bebugeð . oððe
stede wangas stræte gelicgaþ . bodiað æfter burgum .
beorhtne geleafan . ofer foldan fæðm . ic eow freoðo
healde . Ne ðurfan ge on þa fore frætwe lædan
gold ne seolfor . ic eow goda gehwæs on eowerne agenne
dom est ahwette . Nu ðu seolfa miht sið userne .
gehyran hyge þancol . ic sceal hraðe cunnan hwæt

ðu us to dugudum gedon wille. him þa ondswarode ece
drihten gif ge syndon þegnas þæs þe þrym ahof ofer
middan geard. swa ge me secgaþ. ⁊ ge ge heoldon þæt soþ
se halga bead. þonn ic eow mid gefean ferian wille ofer
brim fæðmas. swa ge bēnan sint. þa in ceol stigon col
len ferhðe ellen rofe æghwylcum wearð. on mere
faroðe mod geblissod.

ÐA ofer yða geswing andreas ongann mere
liðendum miltsa biddan wuldres aldor ⁊ þus
wordum cwæð. forgife þe drihten dom weorðunga
willan in worulde ⁊ in wuldre blæd meotud mann:
cynnes. swa ðu me hafast on þyssum sið fæte sybbe
ge cyðed. gesæt him þa se halga holm wearde neah.
æðele be æðelum. æfre ic ne hyrde þon cymlicor
ceol gehladenne. heah ge streonum hæleð in sæton
þeodnas þrym fulle þegnas wlitige. Ða wordode.
rice þeoden ece ælmihtig heht his engel gan mærne
magu þegn ⁊ mete syllan frefran fea. sceaftne
ofer flodes wylm. þæt hie þe eað mihton. ofer yða
geþring drohtaþ adreogan þa gedrefed wearð. on.
hreþed hwæl mere horn fare plegode glad geond
gar secg ⁊ se græga mæw wæl gifre wand wedor
candel swearc. windas weoxon wægas grundon

streamas styredon strengas gurron wædo gewætte:
wæter egsa stod. þreata þryðum þegnas wurdon acol
mode. ænig ne wende. þæt he lifgende land begete. þara ðe
mid andreas on eagor stream ceol gesohte. næs him
cuð þa gyt. hwa þam sæ flotan sund wisode. him þa se
halga on holm wege ofer ar geblond. andreas þa git
þegn þeodne hold. þanc gesægde ricum ræsboran þa
he gereordod wæs. Ðe þissa symbla sigora waldend
lifes leoht fruma lean forgilde weoruda wuldor
⁊ þe wist gife heofonlicne hlaf swa ðu hyldo wið me
ofer firigend stream freode gecyðdest. Nu synt ge
þreade þegnas mine geonge guð rincas. garsecg
hlymmeð geofon geotende grund is onhrered deope
gedrefed duguð is geswenced modigra mægen myclum
gebysgod. him of holme oncwæð hæleða scyppend.
læt nu geferian flotan userne lid to lande ofer lagu
fæsten ⁊ þonne gebidan beornas þine aras on
earde hwænne ðu eft cyme. edre him þa eorlas.
agefan ondsware. þegnas þroht hearde þafigan
ne woldon. Ðæt hie forleton æt lides stefnan leof
ne lareow ⁊ him land curon hwider hweorfað we
hlaford lease geomor mode gode orfeorme
synnum wunde gif we swicað þe. we bioð laðe
on landa gehwam folcum fracoðe þonne fira

rofe. ellen rofe æht besittaþ hwylc hira selost
symle gelæste hlaforde æt hilde þonne hand ond rond.
on beadu wange billum forgrunden æt nið plegan.
nearu þrowedon. þa hleoðrade halig wer. wær fæst
cining. word stunde ahof. gif ðu þegn sie þrym
sittendes. wuldor cyninges swa ðu worde becwist.
rece þa gerynu. hu he reord berend. lærde under
lyfte. lang is þis sið fæt. ofer fealuwne flod.
frefra þine mæcgas. on mode mycel is nu gena
lad ofer lagu stream land swiðe feorr. to gesec
anne. sund is geblonden. grund wið greote. god eaðe
mæg. heaðo liðendum helpe gefremman. Ongan þa
geornlice gingran sine. wuldor spedige weras
wordum trymman. ge þæt ge hogodon þa ge on holm
stigon. þæt ge on fara folc feorh gelæddon ond for
dryhtnes lufan deað þrowodon on ælmyrcna eðel
rice sawle gesealdon. Ic þæt sylfa wat. þæt us ge
scyldeð scyppend engla. weoruda dryhten. wæter
egesa sceal geðyd ond geðreatod þurh þryð cining
lagu lacende. liðra wyrðan. swa gesælde iu þæt we
on sæ bate. ofer waruð gewinn wæda cunnedon
faroð ridende. frecne þuhton egle ealada. eagor
streamas beoton bord stæðu. brim oft oncwæð.
yð oðerre. hwilum upp astod. of brimes bosme

on bæð[illegible] fæðm [illegible] ðær yð [illegible] ælmihtig þær [illegible]
meotud mancynnes on merne þyssan beorht bæð[illegible]
[illegible] wurdon forhte on mode . [illegible] wilnedon .
miltsa to meotudum . hæleð mænigo ongan clypian on
ceole cyninges suna apar engla [illegible] yðum [illegible] .
wæteres wælmum windas [illegible] . [illegible] smylte wurdon .
mere [illegible] . Ða wæs mod ahloh . syððan
[illegible] under [illegible] . windas [illegible]
brogan forhte geworden [illegible] .
þan ic [illegible] wille þæt næfre forlæted .
lifgende god . [illegible] on worldan . gif hit ellen deah .
swa hlud wæde halig cempa . [illegible] geþancul [illegible]
[illegible] eadig [illegible] tirmede . oððæt he [illegible]
[illegible] . mede be mæste [illegible]
[illegible] yða . ongin [illegible] on [illegible] . [illegible] holm [illegible] .
þa he him halgan [illegible] hwile gæst geblis
sod :

ON gan ða reordigan rædum snottor wis onge
[illegible] wordlocan onspeonn . [illegible]
[illegible] me [illegible] þæt ðe me [illegible] .
[illegible] snottran wordes wyrðan .
[illegible] biddan .
þeah ic [illegible] þinc [illegible] wullan mihte
[illegible] . wolde ic [illegible] seolfe þeoden þrym

wæst. þine gif ic mehte begitan godne þær ðu gife
hleotest haligne hyht on heofon þrymme. gif ðu
lid werigum lareow wære est wyrðest. wolde ic
anes to ðe cyne rof hæleð cræftes neosan ðæt
ðu me ge tæhte nu þe tir cyning ond miht for
geaf manna scyppend hu ðu wæg flotan wære be
wrencan. sæ hengeste sund wisige. Ic wæs on gifeðe
iu ond nu syxtyne siðum on sæ bate. mere hrer
endum mundum freorig. eagor streamas. is ðys
ane ma swa ic æfre ne geseah ænigne mann þryð
bearn hæleð þe gelicne. steoran ofer stæfnan
stream welm hwileð. beataþ brim staðo is þes
bat ful scynd. faraþ famig heals. fugole ge
licost. glideð on geofone. Ic georne wat þæt ic
æfre ne geseah. ofer yð lafe. on sæ lodan
syllicran cræft. is þon gelicost. swa he on lan
desceape stille stande. þær hine storm ne mæg wind
awecgan. Ne wæter flodas. brytan. brond stæfne.
hwæðre on brim snoweð snel under segle. ðu eart
seolfa geong wigendra hleo. nalas wintrum frod.
hafast þe on fyrhðe faroð lacende. eorles ond
sware. æghwylces canst. worda for worulde wis
lic andgit. him ondswarode ece dryhten. oft
þæt geweorðeð. þæt we on wælade. scipum under scealcum.

þonne sceor cymeð . brecað ofer bæðweg brimum hlinc
etum . hwilum is eagum wrætlice . gesewen onsape .
þeahþe þonne sanan fyrene gesthan flod wylmum mæg :
manna ænigne ofer meotudes est lungre gelettan
ahhim lifes geweald . sede brimu bindeð . brune
yða . ðyð . & þreatað . he þæðum sceal racian mid
wihte sede wodor ahof & gefæstnode folmum sinum .
worhte & wrætlice . wuldres wylde . beorhtene bold
wefan . swa gebledsod weorðað engla eðel . þurh his
anes miht . forþan is ge wrixle . seo ongeate . cuð on
cneorissum . þæt ðu cyninges eart þegn gebrungen þrym
fæstnes . forþan he sona se holm on cneow . gar
secges begang . þæt ðu giste hæfdest haliges gastes hean ...
on wand . ær yða geblond . swa ge scilde . wið wæðme
weg wadu swaðoredon siððan hie ongeaton þæt ðe
god hæfde . wære bewunde . sede wuldres blæd . ge
staðolade strangum mihtum . þa hleoðrade halgan
stefne . eac swa collen ferhð cyning wynsude wuld
res wealdend & his weorðum onwæs . wes ðu gebledsod
brego mancynnes . dryhten hælend . ærin dom lyfað
geneh geardon . is þin nama halig . wuldre gewlitegad
ofer wer þeoda . miltum gemæred nis ænig manna
is under heofon hwealfe . hæleða cynnes . Þætte
arecan mæg oððe rim wite . hu ðrymlice þeoda

baldor gasta geocend. þine gife dælest. hwæt is se
wyne sawla nergend þæt ðu þrymmum hyse hold gewunade.
7 þone geongne gewum wyrðodest wis on gewitte.
7 wordcwidum. Ic æt efen ealdum æfre ne mette. on
mod sefan maran snyttro. Him ða of ceole on
cwæð. cyninga wuldor frugn fromlice fruma
7 ende. Saga þances gleaw þegn gif ðu cunne. hu ðæt
gewurde. be werum on eorðan þæt ða arleasan. inwid
þancum. Iudea cynn wið godes bearne. ahof hearm
cwide. hæleð unsælige ne ge lyfdon. In hira lif
fruman grome ... þæt he god wære. þeah ðe
he wundra fela. weorodum gecyðde sweotulra 7 ge
synra synnige. ne mihton on cnapan þæt cyne
bearn. se ðe acenned wearð. to hleo 7 to hroðre.
hæleða cynne eallum eorðwarum. æðelinge weox
word 7 wisdom. ah he þara wundra. a dom agynde.
dæl ænigne. frætre þeode beforan cyðde. Him ða
andweard ageaf andsware. hu mihte þæt ge wyrðan
In wera þeode þæt ðu ne gehyrde. hælendes miht. gumena
leofost. hu he his gæs cyðde geond woruld wide weal
dendes bearn. Sealde he dumbum gesprec deafe ge
hyrdon healtum 7 hreofum. hyge blissode. ða þe
lim seoce lange wæron werige wan hale witum ge
bundene æfter burh stedum. blinde gesegon swa

he ongrund wæs . gumena cynnes . manige missenlice .
men of deaðe worde awehte . swylce he eac wundra
fela . cyne rof cyðde þurh his cræftes miht . he ge
halgode for here mægene . win of wætere ⁊ wendan het .
beornum to blisse on þa beorhtan gecynd . swylce he afedde .
of fixum twam ⁊ of fif hlafum . fira cynnes fif ðusendo .
feðan sæton . reonig mode . reste gefegon . werige æfter
waðe . wiste gefegon menn on moldan . Swa him gemedost wæs .
Nu ðu miht gehyran hyse leofesta . hu us wuldres
weard . wordum ⁊ dædum lu[illegible]lare speon
to þam fægeran gefean þær freo moton eadige mid
englum eard weardigan . þa ðe æfter deaðe dryhten
secað :·

ÐA gen weard sona . word hord onleac . beorn ofer
bolcan beald reordade . miht ðu me gesecgan .
þæt ic soð wite . hwæðer wealdend þin wundor on
eorðan þa he gefremede nalas feam siðum folcum
to frofre beforan cyðde . þær biscopas ⁊ boceras .
⁊ aldor men sæton æht besæton on mæðel hegende . me
þinceð ðæt he for æfstum inwit syredon þurh deop
ne gedwolan deofles larum . hæleð hynfuse hyrdon
to georne wraðum wærlogan : hie seo wyrd beswac .
forleolc ⁊ forlærde nu hie lange sceolon werige
mid wergum . wræce þrowian . bitre bryne . on

banan weorðe . him ða andreas agef andsware . secge ic ðe
to soðe . ðæt he swiðe oft . beforan fremede folces ræswū .
wundor æfter wundre . on wera gesiehðe . Swylce digollice
dryhten gumena . folcræd fremede . swa he to friðe
hogode . him ondswarode æðelinga helm . miht ðu wis hæleð
wordum gesecgan maga mode rof mægen þa he cyðde
dægmod ondigle . ðu mid dryhten oft . rodera rædend
rune besæton . him þa andreas andsware agef . hwæt
frinest ðu me frea l[illegible]esta . wordū wrætlicum ond wit
wyrda ge[illegible] . ðurh snyttro cræft soð oncnawest .
ða git him wæges weard wið þingode . Ne frine ic ðe for
tæle . nu ðurh teoncwide . onhran rade ac min hige
blissað wynnum wridað . ðurh ðine wordlæde æðelū
cene . ne eom ic ana ðæt [illegible]anna gehwam mod bið
onhyhte ferhð afrefred þa[illegible]m þe feor oððe
neah . onmode geman . hu [illegible]ga fremede . godbearn
ongrundum gastas hweorfon wohton wið feonde .
swegles dreamas . engla eðel . þurh þa æðelan miht .
Eorle him andreas agef andsware . Nu ic on þe sylfum
soð oncnawe . wisdomes gewit wundorcræftig sigor
sped gewealð . snyttrum blowed . beorhtlicne blisse breost
innan weard . N[illegible]e sylfum secgan wille . ord ond ende .
swa ic ðæs æðel[illegible] word ond wisdom on ðæra gemote
þurh his sylf[illegible]ð . symle gehyrde . Oft ge

wunnodon wide herigeas folc unmæte . to winnan ðonne
wearþe hyrenodon halige lare . Ðonne sæt gewat .
æðelinga helm . beorht blæd gifa . inbold oðer . ðider him
to geneþe god herigende . to ðam mæðel stede m[illegible]on
snottre rele weron . gymble gefegon . beorn[illegible]
heorte . burh wuldres cyme . Swa gesælde [illegible]
wige ofma wyrde swa miltig nes þær folcesa[illegible]
sið fate simra leoda[illegible]e ellene . ongit m[illegible]
ge teled tir eadige [illegible]þære [illegible]n
to þam cyne stole [illegible]e
ne . heah ond horn gear[illegible]eam gefrege wuldre gefylge
god . hu se for de ongan þurh inwit ðanc ealdor sacerda
hæleþe hyspan . hord locan onspe[illegible] wible de
he ongewrec oncnihtum . þæt se wod fæstes swaðe folge
don laðton lar ewide . he lungre ahof wode . wiðer
hydig wean onblonden hwæt ge syndon earme ofer
ealle men wadað wið lastas weorþu gesisnad . þæt god
wida ell þeodigas nu butan leod wiste lapū hy wað
eadiges ofer hlyte æðeling cyðað secgað wodlice
þæt mid suna meotudes drohtigen dæg hwæmlice þæt
is dugeðum eað hwanon þam orð fruman æðelu
on wocon . he wæs afeded . on þysse folc scere cild
geong æt hame mid his cneo magum . þus syndon hatan
ham sittende . fæder ond modur . þæs we gefrugen habbað

hyrde mid gewyrht . ma[illegible] [illegible]en him on æðelu
oðer ærest . broðor ge b[illegible] dor ryhtum . suna
Iosephes . Simon 7 Iacob . Swa hleoðrodon . hæleða ræswan .
dugoð domgeorne dyrnan þohton meotudes mihte
man eft gelyfan . yfel ende leng . þeah hit [illegible] ;

ÞA se þeoden gewat . þegna heape . from þam medel
stede mihtum geswiðed . dugeða dryhten secan digol
land he þurh wundra fela . on þam westenne cræfta
gecyðde . þæt he wæs cyning on riht . ofer middan
geard mægene geswiðed . waldend 7 wyrhta wuldor
þrymmes . an ece god eallra gesceafta . swylce he
oðerra unrim cyðde wundor worca on wera gesyhðe .
Syþþan eft gewat . oðre siðe . getrume mycle þæt he
in temple gestod . wuldres aldor . word hleoðor astag
geond heah ræced . haliges lare synnige ne swulgon
þeah he soðra swa fela tacna gecyðde þær hie to
segon . swylce he wrætlice wundor agræfene anlic
nesse engla sinra . geseh sigora frea on seles
wage . on twa healfe torhte gefrætwed . wlitige ge
worhte . he worde cwæð . ðis is anlicnes . engel cynna
þæs bremestan . mid þam burhwarum . in þære ceastre
is . cherubim . et seraphim . þa on swegel dreamum .
syndon nemned fore onsyne ecan dryhtnes . standað

stiðferhðe stefnu [illegible] blædgifum heofon cyninges
wrim. meotudes mihto [illegible] amearcod is halgan hiw
þurh hand mægen. awriten on wealle. wuldres þegnas. þa
gen worde cwæð weoruda dryhten. heofon hehgast. fore
þam here mægene. Nu ic bebeode. beacen ætywe wundor ge
weorðan on wera gemange. ðæt þeos onlicnes eorðan sece
wlitig of wage. ond worde sprece secge soðcwidum þy sceolon.
gelyfan. eorlas on cyððe hwæt min æðelo syn. Ne dorste
þa forhycgan hælendes bebod. wundor fore weorodum
ac of wealle ahleop. frod fyrngeweorc. þæt he on fol
dan stod. stan fram stane. stefn æfter cwom. hlud þurh
heardne. hleoðor dynede. wordum wemde. wrætlic þuhte.
stið hycgendum. stanes ongin septe sacerdas. sweotolum
tacnum witig werede ond worde cwæð. ge synd unlæde.
earmra geþohta. searowum besmitene. oððe sel nyton
mode gemyrde. ge monetigað. godes ece bearn ond þone
þe grund ond sund heofon ond eorðan. ond hreo wægas. salte
sæ streamas. ond swegl uppe. amearcode mundum sinum.
þis is se ilca ealwalda god. ðone on fyrn dagum fæ
deras cuðon. he abrahame ond isace. ond iacobe. gife. bryt
node welum weorðode wordum sægde. ærest habrahame
æðelinga geþingu. þæt of his cynne cenned sceolde weorðan
wuldres god. Is seo wyrd mid eow open orgete magan
eagum nu geseon sigora god. swegles agend. æfter þrym

worldum. weorud blosmode. geond þæt side sel swiðedon ealle.
Ða ða yldestan þæt ongunnon wegan winpulle. god ne
on endoron þæt hit dryr cneaftum gedon wære. Sem ge
lacum. þær se scyna stan. mælde for mannum. man
wrædode geond brytena bryrdfæt bearn hata nið. weoll on ge
witte weorum bladum fæg attor elfæle þær on cnape.
þurh teon cwide tworghlic mod mæga mis gehygd morðre
bewrandih. Ðare widan bebead. wyrd weorc faran stan
stræte. of sceode fange. ⁊ word gan fold wæs twedan gyrne
gumdas ⁊ godes ædeling lapum lædan on þa leod mearce. to
channaneum cyninges worde. beodan habrahame. mid his
feorum twam. of word scrifte earst fremman. lætan
land weste leode gadrian. gæste on fon ⁊ seo god hæde
awringa and wærd caman. frode wyrm weotan folce
gecyðan hwylene his god mihtum ongiten hæfdon. gewat
he þa færan. swa him frea mihtig. scyppend wera ge
scrifen hæfde. ofer middangeardes paðu. þæt he on mambre
becom. beorhtes blican. swa him bebead metod. þær
þa lichoman lange wrage. heah fæd(er) hwa behelað
wæron. het þa oftelice up astandan. habraham ⁊
isaac æðeling wraddan. iacob of sprece to godes gesinge
fromme of slæpe þam fæstan. het his to þam side syppen.
feran to frean dome sceoldon hie þam folce gecyðan. hwa æt
frumsceafte worldum tode. eorðan eallgrene ⁊ up heofon hwær

re wealdend wære þæs þ worc staðolade. Ne dorston þa ge
lettan leng owihte wuldor cyninges word. gewitan. Ða ða
witigan þry modige mearc land tredan. forleton moldærn
wunigean open eorð scræfu. woldon hie ædre gecyðan frum
weorca fæder. þa þæt folc gewearð egsan geaclod. þær þa
æðelingas. wordū weorðodon. wuldres aldor. hie ða recene
het rices hyrde. to eadwelan oðre siðe. secan mid sybbe
swegles dreamas. 7 þæs to widan feore willum neotan. Nu ðu
miht gehyran hyse leofesta hu he wundra worn. wordum
cydde. swa þeah ne gelyfdon larum sinum. mod blinde menn.
Ic wat manig nugyt mycel mære spell. ðe se maga fremede.
wondra weorcum. Ða ðu aræfnan ne miht. hreðre behabban.
hyge þancol gleaw. þus andreas ondlangne dæg herede hleo
ðor cwidum haliges lare oððæt hine semninga slæp
ofereode. on hronrade. heofon cyninge neh:~

ÐA gelædan het lifes brytta ofer yða geþræc eng
las sine fæðmum ferigan onfæðme ferede leofne mid
lissum ofer lagu fæsten. oððæt sæ werige slæp ofer eode
þurh lyft gelac on land becwom to þære ceastre. þe him
cining engla ða þa aras: siðigan. eadige on upweg.
æðeles neosan leton þone halgan be herestræte swefan
on sybbe under swegles hleo. bliðne bidan. burh wealle
neh his niðhetum nihtlangne fyrst. oððæt dryhten

forlet dæg candelle · scire scinan · sceadu sweðerodon wonn
under wolcnum þa com wedera blæst · hador heofon leoma
ofer hofu blican · Onwoc þa wiges heard · wang sceawode ·
fore burh geatum beorgas steape hleoðu hlifodon ymbe
harne stan · tigel fagan trafu torras stodon · windige
weallas · þa se wis oncneow · þæt he marmedonia mægðe ·
hæfde siðe gesohte · swa him sylf bebead þa he him fore
gescraf fæder mancynnes geseh he þa on greote gingran
sine beornas beadu rofe · biryhte him swefan on slæpe
sona ongann wigend weccan · wordum cwæð · ic eow secgan ·
mæg soð orgete · þ us gystran dæge on geofones streamum ·
ofer arwelan æðeling ferede · In þam ceole wæs cyninga
wuldor · waldend werðeode · Ic his word oncneow · þeah he
his wlite bemiðen hæfde · him þa æðelingas ondsworodon ·
geonge geoncwidum gæst gerynum · we ðe andreas eaðe gecyðað
sið userne þæt ðu sylfa miht ongitan gleawlice gast gehygdum
us sæ grimme slæp ofer eode · þa comon earnas ofer yða wylm
on flyhte feðerum hremige · us of slæpendum · sawle abrug
don · mid gefean feredon · flyhte on lyfte · brehtmum
bliðe beorhte ⁊ liðe · lissum lufodon ⁊ in lofe wunedon ·
þær wæs singal sang ⁊ swegles gong · wlitig weoroda heap
⁊ wuldres þreat · utan ymbe æðelne englas stodon þeg
nas ymb þeoden · þusend mælum heredon on hehðo halgan
stefne dryhtna dryhten · dream wæs on hyhte · we ðær

heah fæderas. halige on cneoƿon ⁊ martyra mægen unlytel
sungon sige dryhtene soðfæstlic lof. dugoð dom georne
þær wæs dauid mid eadig oretta essages sunu. for crist
cumen. cining israhela. swylce wæs ƿegon forð suna
meotudes æðelum cenne. eoric standan twelfe ge tealde
ūn eadige hæleð. eor þegnodon þrym ym ƿyrtende halige
heah englas. ðam bið hæleða ƿell þe þara blissa brucan
moton. þær wæs wuldres wynn wigendra þrym æðelic on
gunn. næs þær ængum ge winn. þam bið wræc wið witod. wite
ge ophad þe þara sceal sæmende weorðan. hean hweorfan
þonne heonon gangaþ. þa wæs mod sefa mycelum geblissod
haliges on hreðre. syððan hlæðor cwide gingran gehyrdon.
þæt hine god wolde onmunan swa myclas ofer mihin ealle. ⁊ þ worn
gewat wigendra hleo. Nu ic god dryhten ongiten hæbbe. þæt ðu
on fæsteð sceawete seoþ ne wære cyninga wuldor. þa ic on
ceol gestah. ðeh ic on yð fare. engla þeoden. gasta geocend.
ongitan ne cuðe. wearð me nu milde meotud ælmihtig. bliðe
beorht cyning. Ic on þrym scearme swiðe worda worn.
wæt ærest nu hwa me wyrð myndum on wudu bate swæde
ofer flodas. þæt is stronglic gast. hæleða cynne wæs help
gearu. miltse æt mærum manna gehwylcum wigor swiðe ge
seald þam þe sæceð to him. Ða him forð eagum on syne wæs
æðeling. oðy wæs inþa ilcan tid. cining cricefra ge hwæs þurh
cmlicas had. þa he worde cwæð wuldres aldor. wes ðu

andreas hal mid þas will gedryhte . ferð gefeonde ic þe friðe
healde . þæt þe ne moton man geniðlan grame grynsmiðas
gaste gesceððan . feoll þa to foldan frioðo wilnode wordū
wis hæleð wine drihten frægn . hu geworhte ic þæt waldend
fira synnig wið seolfne sawla nergend . þæt ic þe swa godne
ongitan ne meahte on wægfære þær ic worda gespræc .
minra wiþ meotude ma þon̄ ic sceolde . Him andswarode
eal walda god . no ðu swa swiðe synne gefremedest swa ðu
in achaia ond sæc dydest . ðæt ðu on feor wegas feran ne cuðe
ne in þa ceastre becuman mehte . þing gehegan þreora nihta
fyrst gemearces . swa ic þe feran het ofer wega gewinn . wast ðu nu
þe gearwor . ꝥ ic eaðe mæg anra gehwylcne fremman 7 fyrþ
ran freonda minra on landa gehwylc þær me leofost bið .
Aris nu hrædlice . ræd ædre ongit . beorn gebledsod . swa
þe beorht fæder . geweorðað wuldor gifū . to widan aldre
cræfte 7 mihte . ðu in þa ceastre gong . under burglocan
þær þin broðor is . wat ic matheus þurh mænra hand
hrinan heoru dolgum heardum searo nettū be
seted þu hine secan scealt . leofne alysan of laðra
hete . ond eal þæt man cynn þe hī mid wunige . el þeo
digra inwit wrasnū bealuwe gebundene . him sceal bot
hraðe weorþan in worulde 7 in wuldre lean swa ic him
sylfum ær secgende wæs :-

NV ðu andreas scealt edre geneðan ingramra gripe ·
is þe guð weotod heardum heoru swengum scel þin hra dælan
wundū weorðan wættre geliccost faran flode blod. hie þin
feorh nemagon. deaðe gedælan þeh ðu drype ðolie syn
nigra slege. ðu þæt sar aber nelæt þe ahweorfan.
hæðenra þrym. grimman gargewinn þæt ðu gode swice. dryht
ne þinum wes a domes georn. læt ðe ongemyndum. hu þæt
manegum wearð. fira gefrege geond feala landa.
þæt me bysmredon bennum fæstne. weras wansælige.
wordum tyrgdon. slogon ond swungon synnige. nemihton
þurh sar cwide. soð gecyðan. þa ic mid iudeum gealgan
þehte. rod wæs aræred þær rinca sum. of minre sidan
swat ut forlet. dreor to foldan. Ic adreah feala yrmþa
ofer eorðan. wolde ic eow onðon þurh bliðne hige bysne
onstellan. swa on ellþeode ywed wyrðeð. manige syndon
inþysse mæran byrig. þara þe ðu gehweorfest to heofon leohte.
þurh minne naman þeah hie morðres feala infyrndagum
gefremed habban. gewat him þa se halga heofonas secan.
eallra cyninga cining þone clænan ham eað medum upp
þær is ar gelang. fira gehwylcum. þam þe hie findan
cann. ða wæs gemyndig. mod geþyldig. beorn beaduwe
heard. eode inburh hraðe anræd oretta elne gefyrðred
maga mode rof meotude getreowe stop onstræte
stig wisode swa hine nænig gumena. ongitan nemihte

synfulra geteon[illegible]de wigona weorud on þam wang
stede werum betol[illegible] leofne leodfruman mid
lofe sinu(m). Hæfde þa se [illegible]ðeling. ingeþrungen cristes cempa
carcerne neh. geseah he hæðenra hloð æt gædere. wearde hlin
dura hyrdas standan. seofone æt somne ealle swylt wer
nam dreoron domleasse. deað ræs forfeng hæleð heoro
dreorig. Ða se halga gebæd bilwytne fæder breostgehygdum
herede on hehðo heofon cyninges god dryhtnes dom. duru
sona onarn. þurh handhrine haliges gastes. ond þær in
eode elnes gemyndig. hæle hilde deor. hæðene swæfon dreore
druncne deaðwang rudon. geseah he Mathheus in þam morðor
cofan hæleð higerofne under heolstor locan. secgan
dryhtne lof. dom weorðinga engla þeodne. he ðær ana
sæt geohðum geomor. in þam gnornhofe. geseah þa under
swegle swæsne gesiðan. halig haligne hyht wæs geniwad.
Aras þa togenes. gode þancade þæs ðe hie onsunde
æfre moston. geseon under sunnan syb wæs gemæne.
bam þam gebroðrum bliss edniwe. æghwæðer oðerne
earme beþehte. cyston hie ond clypton. criste wæron begen
leofe on mode hie leoht ymbscan. halig ond heofon torht.
hreðer innan wæs. wynnum awelled. þa worde ongan ærest.
Andreas. æðelne gesiðan onclifton cleofan. mid cwide
sinum. gretan godwyrhtne. sægde him guðgeðingu. feohtan
fara monna. Nu is þin folc on luste hæleð hyðer on

gewyrht earnodon. æfter þyssum wordum wuldres þegnas.
beorht þa gebroðor to gebede hyldon. sendon heora bene forð
bearn godes. swylce se halga in þam heofon locan. his god
gifte þurh gecoce bead. hælend helpe. æfter þan heora geþung
forð hæfde heora hilde þrymme. and þa ge lædde of laðe
bendum. fram þam westenne on wuld dryhtnes twa hund
wintra ge teled rime. swylce propheta gemearcode fram
mode. þær he redige wor let under burg locan bearnum
fæstne. on þær þræge þagyt weorodes to eacan anes
þana þerþing. forþite gesprecode. fæger weron ridas.
lungre leoðdan. nalas leng bidon. In þam geopu hofe
gode þingo. gewat þa matheus mihtig lædan onge.
hyld godes swa him se halga bebead. weorod onwilrid
folcum be wihte welas him scyld hatan scyððan comon.
m..ð tirþa wiþe tilð ge midlan. þær þa modigan mid him
maðel gehedan. trymr ge worfan æt hie on ta hwerfan.
rædsin þara topla oð rum trymede. hwæfon wuctif hylic
helle witu. wordum wisreðe. swa ða wigend mid him
hæleð hige rofe halgum fæstnum. cempan coste
cyning wordedon wyrda waldend. þas wuldres ne
bið æfre mid eldum ende befangen :-

GEwat him þa andwreas innon ceastre glædmod
gangan to þær ðe he [illegible]

magū ⁊ mægum lufode. oððæt he ge mette be mearcpaðe standan
on stræte neah stapul ærenne gesæt him þa be healfe hæfde
hluttre lufan. ece upge mynd engla blisse. þanon basno
de under burh locan. hwæt him guð weorca gifeðe wurde
þa ge samnedon side herigeas folces frum garas. to þam
fyrd wicum. wær logan werod wæpnū comon. hæðne hildfrec
an. to þæs þa hæftas ær. under hlin scuwan hearm þro
wedon. þohton ⁊ woldon wiðer hycgende. þæt hie on elþeodigū
æt geworhton. weotude wiste. him seo wen geleah. syððan mid
corðre carcernes duru. eorre æsc berend. opene fundon.
onhliden hamera geweorce. hyrdas deade. hie þa unhydige
eft gecyrdon. luste belorene. lað spell beran sægdon þā
folce. þæt ðær feor cundra ell reordigra. ænigne to
lafe in carcerne cwicne ne gemetton. ah þær heoro dreorige
hyrdas lagan. gæsne on greote. gaste berofene
flæsc haman. þa wearð forht manig for þam fær spelle
folces ræswa. hean hyge geomor. hungres on wenum. blates
beod gastes. nyston beteran ræd. þonne hie þa belidenan
him to lif nere. gefeormedon. duru þegnū wearð. in ane tid
eallum æt somne. þurh heard gelac hild bedd styred. Ða
ic lungre gefrægn leode to somne. burg wara bannan
beornas comon wiggendra þreat wicgum gengan on mearū
modige. mæðel hegedon æscum dealle. þa wæs eall geador
to þam þing stede þeod gesamnod leton him þa betwinū

etaan wyrian. hwylcne hyra ærest oðrum sceolde
to foddur þege feorh ongyldan. hluton hell
cræftum hæðen gildum. teledon be twinum ða se tan ge
hwearf efne ofer ænne eald gesiða se wæs uð wita
eorla dugoðe heriges. on ore. hraðe siððan wearð
fetor wrasnum fæst. feores orwena. cleopode þa
collen ferhð cearegan reorde. cwæð he his sylfes
sunu syllan wolde on æht gewealdu. eaforan
geonne. lifes to lisse. hie ða lac hraðe. þegon to þance
þeod wæs oflysted. metes mod geomre næs him to maðme
wynn. hyht to hord gestreonu. hungre wæron.
þearle geþreatod. swa se ðeod sceaða. reow ricsode.
þa wæs rinc manig guð frec guma. ymb þæs geongan
feorh. breostu onbryrded to þam beadu lace. wæs
þæt wea tacen. wide ge frege geond þa burh bodad.
beorne manegu. þæt hie þæs cnihtes cwealm. corðre
gesohton duguðe ond geogoðe. dæl onfengon. lifes to
leofne. hie lungre to þæs. hæðene herigweardas.
here samnodan ceastre wara. cyrm upp astah
ða se geonga ongann geomrian stefne. gehæfted for
herige hearm leoð galan. freonda fea sceaft friðes
wilnian. Ne mihte earm scealc are findan. freoðe
æt þam folce. þe him feores wolde. ealdres ge un
nan. hæfdon æglæcan sæcce ge sohte. scolde sweordes

ecg scerp ⁊ scurheard . of sceaðan folme . fyr
mælū fag feorh acwigan . ða þæt andrea […] earm
lic þuhte . þeod bealo þearlic . to ge dolianne . þæt he
swa unscyldig ealdre sceolde lungre linnan wæs se
leodhete þrohtheard . þrymman sceotan modige
magu þegnas morðres onluste . woldon æninga ellen
rofe . on þam hyse beorðre . heafolan gescenan garū
agetan . hine god forstod . halig of hehðo . hæðenum folce
het wæpen wera . wexe gelicost . on þam orlege eall for
meltan . þy læs scyld hatan sceaðan mihton ecge ond
racan ecga þryðum . Swa wearð alysed of leodhete
geong of gyrne gode ealles þanc dryhtna dryhtne þæs
ðe he dom gifeð . gumena gehwylcū þara þe geoce to hī
seceð mid snyttrū . þær bið symle gearu freond unhwilen .
þam þe hit findan cann ;

ÐA wæs wop hæfen in wera burgū hlud heriges cyrm .
hreopon friccan mændon mete leaste meðe stodon
hungre gehæfte hornsalu wunedon . weste win ræced .
welan ne benohton . beornas . to brucanne on þa
bitran tid gesæton searu þancle . sundor to rune .
ermðu eahtigan . næs him to eðle wynn frignan þa ge
lome freca oðrum . ne hele se ðe hæbbe holde lare .
on sefan snyttro . Nu is sæl cumen þrea ormæte is
nu þearf mycel . þæt we wis fæstra wordum hyran .

wæron hwæþre ðugoðe deofol ætywde þam þe lær hæfde
wraþes hiw. ongan þa meldigan meþþes bryttan.
helle hinca þone halgan wer wiþer hycgende þæt werod
gecweald. hyre is geyrred ofer þeoda weg. æðelinga þam
innan ceastre. eall haligra þone ic andweard nemnan
hwæþre he sop mon gesceod. Ða he aspirede ofer æsc tune
mann cynnes ma þonne ge witon wæpe. Nu ge magon eaðe
oncyð dæda wrecan on gewyrhtum laðum sweora. wrehte
hearde. fæder gæsne sceapan. fæges feorh hond. gæð
wrænlice þæt ge wiðer wealdend wigeð ge lumegan. him þa
andswaras ageaf ond freane. hwæt ðu wyrslice weode
lærest bealdest to beadowe. wæst þe bæles cwealm
hatne in helle ond þu hæþen wyrst. syððan to gewalde
lærest ðu wag wið god. duge ða drihtnes hwæt ðu deofles
ferwel xxx þine ymmde. ðe se ælmihtiga heanne
gehnægde ond heolstor befeaht. þær he cyninga cining
clamme belegde ond he syððan a wana nidon. ða ðe
dryhtnes a dunan adon. ða gyt se wiðer meda wordum
lærde folc to gewalde feondes cræfte. Nu ge gehyrað
heleða gewinnan. se ðyrrum hwyrge mæst hearmage
fremmede. hwæt is andweard wine ormlited. wordum
wrætlicum for wera mengo. Þa wæs beacen boden burh
sittendum. ahleopon hild frome. heriges byrhtme ond
to wæll gearum wigend þrungon caſere under cumblum

cen[..]re mycle . todæm orlege . ordum 7 bordum . þa worde
cwæð weoroda drihten meotud mihtum swið . sægde his
mago þegne . scealt ðu andreas ellen fremman . Ne mið
ðu for menigo . ah þinne modsefan staðola wið strangum .
Nis seo stund latu . þæt þe se wæl wrece witum belegaþ
cealdan clommum . cyð þe sylfne . heard hige þinne heor
tan staðola . ꝥ hie min on ðe mægen oncnawan . Ne magon
hie 7 ne moton ofer mine est . þinne lichoman lehtrum
scyldigne . deaðe gedælan ðeah ðu drype ðolige mirce
man slaga . ic þe mid wunige . æfter þam wordum com werod
unmæte . lyswe larsmeoðas mid lind ge crode bolgen
mode . bæron ut hræðe 7 þam halgan þær handa ge
bundon . siþþan ge ypped wæs æðelinga wynn 7 hie and
weardne eagum meahton gesion sige rofne þær wæs
sar manig . on þam wel wange wiges ofhyrsted . leoda
duguðe lyt sorgodon hwylc him þæt edlean æfter wurde .
heton þa lædan ofer land sceare . ðrag mælum teon
torn ge niðlan swa hie hit frecnost findan meahton
drogon deormode æfter dun scræfum ymb stan hleoðo
stærced ferþþe . efne swa wide . swa wegas to lagon enta
ær geweorc . innan burgum stræte stan fage . storm upp
aras . æfter ceaster hofum cirm unlytel . hæðnes
heriges wæs þæs halgan lic . sar bennum soden swate
be stemed . ban hus abrocen . blod yðum weoll hat of

hwæþre hæfde him on innan ellen untweonde wæs
æðele mod asundrad fram synnum þeah he sares
swa feala deopum dolg slegum dreogan sceolde. Swa wæs
ealne dæg oððæt æfen com. sigel torht swungen. sar eft ge
wod. ymb þæs beornes breost. oð þæt beorht ge wat sunne
swegel torht. to sete glidan. læddan þa leode laðne ge
winnan to carcerne. he wæs cræfte swa þeah. leof on mo
de. him wæs leoht sefa. halig heortan neah hyge untyddre;

Ða se halga wæs under heolstor scuwan eorl ellen heard
ondlange niht searo þancum beseted. snaw eorðan band
winter geworpum weder coledon heardum hægel scurum
swylce hrim ⁊ forst. hare hild stapan. hæleða eðel
lucon leoda gesetu land wæron freorig. cealdum cyle
gicelum. clang wæteres þrym. ofer ea streamas is brycg
gade blæce brim rade. blið heort wunode. eorl un
forcuð elnes gemyndig. þrist ⁊ þroht heard. in þrea
nedum. winter cealdan niht. no on gewitte blon. acol
for þy egsan. þæs þe he ær ongann þæt he a domlicost
dryhten herede weorðade wordum oððæt wuldres gim.
heofon torht onhlad. Ða com hæleða þreat to
ðære dimman ding. duguð unlytel wadan wæl gifre
weorodes brehtme. heton ut hræðe æðeling lædan.
in wraðra geweald. wærfæstne hæle. Ða wæs eft swa ær

swa ic þe wlitegne dæg . swungen wæs slegum swat ydum weoll . þurh
ban toran blod heriu.. ..ailg . hatan heolfre hra weorces
nettann . wundum swig . þæt com worulde hring . þurh þæs
beorning bryost blat ut faran weoll wæduman streamum
and he worde cwæð geseoh nu dryhten god drohtað minne
werouda wil gewita . þu wast yconyt anra ge hwylces .
earfeð siðas . legelyfe tode min lif fruma : þæt ðu mild
heort me . for þinum . mægen spedum nergend fira . næfre
wille ece ælmihtig anforlætan . swa ic þe gegrimme .
sindon yweorh leofad min on moldan . þæt ic meotod þinum .
larum leof windum . ly tge sprece . þu eart gesceawod wið
sceadan swiþum . ece endfruma . eallum þinum . Ne læt nu
bysmrian banan mann cynnes . facnum feonum bearn . þurh
feondes cræft . leahtrum belecgan . þa þin lof bered . ða
ðær æt wrde . se atola gast wrað wær loga . wiged laðe .
for þam hire mægne . helle dioful . ariseð in wite . swa swa worhte
ge cwæð . sleað synnigne . ofer seolfes mud wolcum gewinnan .
nu to swala wearpdaþ þa wæs on lege eft on hwæred niwan
sceafne . mid wippanas ofðæt wunne ge wat to scece glidan .
under niflan næs nihte helmade . brunn wann ofer bræd
bearnas sceape . ondse halga wæs to hofe læded . ðær ...
ædom gesewn . In þæt dimme wæred sceal þon in nead cofan
nihte langre syrste . wær fæst wunian wic unsyfre .
þa com seofona sum to sele geongan atol ægleca

yfela gemyndig . morðres man frea myrce gescyrded
deoful dead wearð duguðum bereafod ongan þa þam halgan
hosp word sprecan . hwæt hogodest ðu andweard hider
cyme þinne . on wraðra geweald . hwæt is wuldor
þin þe ðu ofer heahðum upp aræredest . þa ðu goda usra
gylp ge hnægdest . hafast nu þe anum eall geahhod land
and leode . swa dyde lazaros þin . cyne þrymm ahof . þam
wæs crist nama ofer middan geard . hyndan hit mihte swa
þone heafodes ealdre be snyðode . for com æt campe . cyning
iudea . ræces benæmde . and hine rode befealg . þæt he on galgan
his gast onsende . swa ic nu be bede . bearnum minum .
þegnum þryðfullum . ðæt hie ðe hnægden gingran æt
guðe . lætað gares ord earh attre gemæl . inge
dufan . in fæges ferð gæð from lice . ðæs ge gæð fre
can gylp forbegan . hie wæron wære wæsdon
on sona gifrum gnaþum . hine god forstod . stadul
fæst steorende . þurh his strangan miht . syððan
he on cneoron cristes rade . on him mæg plite
mære tacen . wurdon hie ða acle on þam onfinge .
forhte awægde and on fleam numen ongan ðæt swa
ær . eald geniðla helle hæftling hearm leoð galan .
hwæt wearð ðe swa worum wincas nu ne lind ge
sceallan . þæt ðe swa lyt ge speow . hearm sceaþan ages
and pare fah fyrn sceaþa . and his wædum oncwæð . Ne

magan we him lungre lað æt fæstan swilt þurh searwe. ga
we sylfa to. þær þu gegninga. gude findest frecne
feohtan gif ðu fyrwit dreogest. to þā anhagan aldre
geneðan :~

WEÐE magon ræde wopla leofost æt þam secg
plegan selfne gelæran. eode gegninga gude frome.
wiges woman weald hude wæle æt þam gegn slege.
Utan gangan eft þæt we gebysmrigen bendum fæstne.
edwitan him his wræcsið. habbað word gearu
wið þam æglæcan eall getrahtod. þa hleoðrade
hludan stefne. witum bewæled. ⁊ þ word gecwæð.
þu þe andreas. aclæc cræftum lange feredest.
Hwæt ðu leoda fela forleolce ⁊ forlærdest. Nu lenge
ne miht gewealdan þysterrice þrymme witu þæs gearum.
weotud bege wyrhtū þu scealt werig mod hean hroðra
leas. hearum þrowigan. sare swylt cwale secgas
mine to þam guð plegan gearwe sindon. þa þe æninga
ellen weorcum on sinra saca. feorh ætþringan.
hwylc is þæs mihtig. ofer middan geard. þæt he þe
alyse of leoðu bendum manna cynnes ofer mine
est. him þa andreas agef ondsware. hwæt me ædre
ælmihtig god niða nergend se ðe in medū in gefæst
node fyrnum clommum þær ðu syððan a rusle

gebunden. hwæt þu þonne wuldres blanne syððan ðu wið god hogedes
heofon cyninges word. þær wæs yfles or ende nære.
þinre wræcce weorðeð. ðu scealt widan feorh. ecan þine yrmðu
þolian aa symble. of dæge on dæg. drohtaþ strengra.
Ðas word on fleame sede ða wældo nu wið god geara
grimme gefrunede. com þa on uhtan. mid ærdæge. hæðen
ra hloð. haliges neosan. leoda weorude heton lædan
ut. þrohtheardne þegn. þriddan siðe woldon anmedla
ellen forþan. modge myltan hit ne mihte swa. Ða wæs
moringa nið onhrered. heard ond hete grim.
wæs se halga wer. sare geswungen. searwum ge
bunden. dolgbennum þurh drifen. oððon dæg lihte.
Ongan þa geomor mod to gode cleopian heard of hæfte.
halgan stefne weop werig ferð; ond þæt word gecwæð.
Næfre ic geferde mid frean willan under heofon
hwealfe. heardran drohtnoð. þær ic dryhtnes
æ dreogan sceolde. Sint me leoð to locen. lic sare
gebrocen. ban hus blod fag. benne weallað. seono
dolg swatige. hwæt ðu sigora weard. dryhten
hælend. on dæges tide mid iudeum geomor wurde.
ða ðu of gealgan. god lifigende. fyrn weorca frea
to fæder cleopodest. cininga wuldor. ond cwæde ðus.
Ic ðe fæder engla frignan wille. lifes leoht fruma.
hwæt forlætest ðu me. ond ic nu þry dagas þolian
sceolde. wælgrim witu. bidde ic weoroda god þæt ic

gæt minne agifan mote. saƿla symbel gifa on þinges
sylfes hand. Ðu ðæt ge lecce þurh þin halig ƿord. þa
ðu us ƿerþe cƿyrman ongunne. þurh hete ƿorra
hildinge sceade. Ne licð dæl. lengre oððædes. Ne synu
ne ban onspade lagon. Ne loc of heafde. to forlore
ƿurde. gif ƿe þine lare læstan ƿoldon. Nu synt sionƿe
to sloþen. & min sƿat aðroþen. licgað æfter lande.
loccas todrifene. fæt on foldan. is me ƿeorh gedal
leoffre mycle þonne þeos lif geearo. þim þa scæften onƿreah.
sed hycgendum ƿuldor cyninges. ƿord hlodƿode. Ne ƿæs
þone sƿat ƿið þine leofesta. ins þe to frofre. ic þe
friðe healde. minre mund byrde mægene betecte.
me is miht ofer eall. sigor sped geƿald. soð þæt ge
cyðeð mænig æt medle. On þam myclan dæge. þæt ðæt
ge ƿeorðeð. þ ðeos ƿlitiga gesceaft. heofon & eorðe
hreosaþ to gadore. ac aƿeged ƿis ƿorda ænig þe
ic þurh minne muð meðlan onginne. gefeoh nu feores
sƿæðe sƿa þin sƿat agæt þurh ban ge bræc blodige
fage. be lælan. No þe laðes ma. þurh ðaƿorda gedƿeol.
ge don moton þa þe hæðena mæst. hæþnan gefremme
dan. þam lefe be ƿeah leoflic cempa æfter ƿord
ƿorduum ƿuldor cyninges. geseh he geblowene bearƿas
standan. bledum gehrodene. sƿa he ær his blod ageat.
Ða ƿorde cƿæð sigedryhta heleð. sie ðe ðanc & lof þeoda
ƿaldend to ƿidan feore ƿuldor on heofonum. ðæs ðu

[...] sige dryhten min eall þrowigne. ic ne for-
lete. Swa se dæd frama dryhten hyrede halgan fæðme
oððæt hador segl wuldor torht gewat under wadu
scriðan. þa þa folc togan [feorsidan] siðe. egle and sceaðan
æðeling læddon to þam carcerne wolden cwealm ge-
hygd. mago wrædendes. mod on cyrran. on þone [...]
niht. þa com dryhten god in þæt hlin ræced hæleða
wuldor. and þa wiste wynne wordum gretted. and [...]
gecwæd fæder mann cynnes. lifes lareow. he het his
lichoman. hales brucan. ne sceoldon in hendum alenges
[weana] hebbendra. wæs þrowian. aras þa mægene
rof. sægde meotude þanc. hal of hæfte heardra
wita. Næs him gewemmed wlite. Ne wloh of hrægle
lungre alysde. Ne loc of heafde. Ne ban gebrocen
Ne blodig wund. lice gelenge. ne laðes dæl. þurh dolg
slege dreore bestemed. Ac wæs ætsomne swa ær þurh þa
æðelan miht. lof lædende. and on his lice trum;

HÆT ic hwile nu haligra lare leoð giddinga lof þam
þe worhte wordum wende. wundor undyrne. oðer
mannum gemet. Micel is to secganne langsum
leornung þæt he in life adreag. Eall æfter orde.
þæt sceall æglæwra mann on moldan þonne ic me ælige
findan on ferðe. þæt swa sum swiman cunne eall þa
earfeðo þe he mid elne adreah. grim þa guða. hwæðre

git iedolon · lytlum fæccum. læð worda dæl wundur
wrecan. þæt is fyrn weorc lihte weorna wala wita ge
dolede. heardra hilda. in heore hæðenan byrig.
he be walle geseah wundrum fæstne. under sæl wage.
swiðras unlytle. stapulas standan storme bedrifene
eald enta geweorc. he wið anne þæra mihtig ⁊ mod
rof mæðel gehede. wis wundrum gleaw word stunde
ahof. gehyr ðu marman stan meotudes rædum.
þone þæs on fyrne ealle gesceafte. forhte geweorðað
þonne hie wædra ge seoð. heofonas ⁊ eorðan hringea mære
on middan geard. man cynn wrecan. læt nu of þinum sta
þole sceamas stellan. ealde hlyde. nu ðe ælmihtig hateð
heofona cyning. þæt ðu hwædlice. on his spræce folc word
on swiðe. wæccan wið wyrm to þira cwalme. heofon
geteohhode hwæt ðu golde eart. sine gife wylla. onde
sylf cyning swa wuldor god worðum cyðde wæsthe
gewyrd ⁊ worhte æt ge tacnode. on tyn wordum.
meotud mihtum swið. moyse sealde swa hit soð wæs
te syððan heoldon. modige mago þegnas magas
wine god swyðhte gumum. isaac ⁊ iacob. Nu ðu miht
gecnawan. þæt þe cyning engla gefrætwode furður
micle siðum geardagum. þonne eall gumena cynn
þurh his halige hæs. þu scealt hwæðre cyðan. gif
ðu his ondgitan ænige hæbbe. Næs þa wordlatu
wihte þon mare. þæt se stan togan stapulum ut

aƿeoll. fleoƿ ofer foldan. famige ƿealcan. mid ærdæge eorðan
þehton. myclade mere flod. meodu scerƿen ƿearð. æfter
symbel dæge. slæpe tobrugdon. searu hæbbende. sund grunde
onfeng. deope gedrefed. duguð ƿearð afyrhted. þurh
þæs flodes fær. fæge sƿulton. geonge on geofone. guð ræs
for nam. þurh sealtne ƿeg. þæt ƿæs sorg byrþen. biter
beor þegu. byrlas ne gældon. ombeht þegnas. þær
ƿæs ælcum genog fram dæges orde. drync sona gearu.
ƿeox ƿæteres þrym. ƿeras cƿanedon. ealde æsc berend.
ƿæs him ut myne. fleon fealone stream. ƿoldon feore
beorgan. to dun scræfum. drohtað secan. eorðan ondƿist
him þæt engel forstod. se ða burh oferbrægd blacan
lige. hatan heaðo ƿelme. hreoh ƿæs þær inne beatende
brim. Ne mihte beorna hloð of þam fæstenne fleame
spoƿan. ƿægas ƿeoxon ƿadu hlynsodon. flugon fyr
gnastas flod yðum ƿeoll. ðær ƿæs yð fynde innan
burgum. geomor gidd ƿrecen. gehðo mændan forht
ferð manig. fus leoð galen. egeslic æled. eagsyne
ƿearð heardlic here team. hleoðor gryrelic.
þurh lyft gelac. leges blæstas ƿeallas ymbƿurpon
ƿæter mycladon. þær ƿæs ƿop ƿera ƿide gehyred.
earmlic ylda gedræg. þa þær an ongann fea sceaft
hæleð. folc gadorigan. hean. hyge geomor. heofende
spræc. Nu ge magon sylfe soð gecnaƿan. þæt ƿe mid
unrihte ellþeodigne. on carcerne clommum belegdon.

wite bendum unforworhte seoðeð . heard ond hete grim . hit is swa
cuð . Is hit micle selre . þæs þe ic soð talige þæt we
hine alysan of leoðo bendum ealle anmode ofost is
selost þæt we þone halgan helpe biddan . geoce ond frofre
us bið gearu sona . sybb æfter sorge . gif we secaþ
to him . þa wæs andrea orgete weard . on ferhð locan
folces gebæro . þær wæs modigra wop beged wigendra
þrymm wæter weadmedon fleow fyrgend stream . flod wæs
on lifte . oþþæt breost ofer stag brim weallende . eorlum
oð exle . þa se æðeling het streamas wære fallan . stor
mas restan . ymbe stan hleoðu . stop ut hræðe . cene
collen ferhð . carcern ageaf . gleaw mod gode leof . him
gearu sona . þurh streamas wæs stræt ge rymed .
smeolt wæs se sige wang . symble wæs dryge . folde
fram flode . Swa his fot ge stop . wurdon burg ware
bliðe on mode . ferhð ge feonde . þa wæs forð cumen .
geoc æfter gyrne . heofon swaðrode þurh halges hæs
hlyst yst forgeaf brim rad gebad . þa se beorg to
hlad . eorð scræf egeslic . ond þær in forlet . flod fæð
man . fealewe wægas . geotende ge grind . grund eall
for swealg . Nalas he þær yðe ane bisencte . ach þær
weorodes . eac ða wyrrestan . þa folc sceaðan . feower
tyne gewiton . mid þy wæge in forwyrd sceacan under
sweartan grund . þa wearð acol mod . forhtferð manig
folces on laste . wendan hie ond wera cwealmes þraþra

geþinga · ðrage · bidigan siððan · mane fulra · morðor
scyldige · sið gelædan · under grund hrusan · hie ða
anmode ealle cwædon · nu is gesyne · ðæt þe soð
meotud cyning eallwihta cræftum wealdeð · se ðis ǽre
nde hider · onsende · þeodum to helpe · is nu þearf
mycel · þæt we gumcystum georne hyran ·

ÐA · se halga ongan · hæleð blissigan wigendra þreat ·
wordum retan · ne beoð ge to forhte · þeh þe fell
curen synnigra cynn · swylt þrowode · witu be ge
wyrhtum · eow is wuldres leoht · torht ontyned ·
gif ge teala hycgað · sende þa his bene · fore
bearn godes · bæd haligne helpe gefremman gume
na geogoðe · þe on geofene ær · þurh flodes fæðm ·
feorh gesealdon · ðæt þa gastas · gode on gewealdum
in wita forwyrd · wuldre bescyrede · in feonda ge
weald · gefered ne wurdan · þa ðæt ærende · eal wealdan
gode æfter hleoðor cwidum · haliges gastes wæs on þanc
sprecen · ðeoda ræswan · het þa on sundran ealle
arisan geonge of greote þa ær geofon cwealde
þa þær ofostlice · upp astodon · manige on meðle ·
mine gefrege · eaforan unweaxne · ða wæs eall ea
dor · leodolic ⁊ gastlic · þeah hie lungre ær ·
þurh flodes fær · feorh aleton · onfengon ful
wihte ⁊ freoðu wære · wuldres wedd · witū aspedde.

mund byrd meotudes. þa se modiga het. cyninges cræftiga
ciricean getimbran gerwan godes tempel. þær sio geogoð a
ras þurh fæder fulwiht. ond se flod onsprang. þa gesam
nodon secga þreate weras geond þa win burg wide ond side
eorlas anmode. ond hira idesa mid cwædon holdlice hyran
woldon onfon fromlice fulwihtes bæð. dryhtne towil
lan. ond diofolgild ealde eolh stedas anforlætan. þa wæs
mid þy folce fulwiht hæfen. æðele mid eorlum ond æ
godes riht aræred. ræd on lande mid þam ceasterwarum
cirice gehalgod. þær se ar godes anne gesette. wis
fæstne wer wordes gleawne. in þære beorhtan byrig
biscop þam leodum ond gehalgode. fore þam here mægene
þurh apostol had. platan nemned. þeodum on þearfe
ond þriste bebead. þæt he his lare læston georne feorh
ned fremedon sægde his fusne hige. þæt he þa gold burg
of gifan wolde secga sele dream. ond sinc gestreon.
beorht beag selu. ond him brimþisan. æt sæs faroðe
secan wolde. þæt wæs þam weorode weorc to geþolianne
þæt hie se leod fruma leng ne wolde. wihte ge
wunian. þa him waldend god on þam sið fæte sylfum
ætywde. ond þæt word gecwæð. weoruda dryhten. folc
of firenum. is him fus hyge gad geomurlice. geohðo
mænað. werum ond wifum. hira wop becom. mur
nende mod. fore me sneowan. Ne scealt ðu þæt eowde
un forlætan. on swa niowan gefean. ah him naman

minne. on þyssum locan wesan ge timbred. wunā in þære
win byrig. wigendra hleo. salu rinc [illegible]. seofon nihta
fyrst. syððan ðu mid mildre mundu frætwe. þa he ge
wat. oðre siðe. modig mægnes rof. mermedonia
ceastre secan. cristenra weax word ond wisdom. syððan
wuldres þegn. æþelcyninges ar. eagum sawon. [illegible]
þa leode. on geleafan weg. trymede. torhtlice tir
eadigra wenede to wuldre werod unmæte to þam
halgan ham. heofona rice. þær fæder ond sunu ond frofre
gast. in þrynnesse þrymme wealdeð. in worulda worulda
wuldor gestealda. swylce se halga herigeas þreade.
deofulgild todraf. ond gedwolan fylde. þæt wæs satane.
sar to geþolianne. mycel modes sorg. þæt he ða menigeo
ge seah. hweorfan hyge bliðe. fram hell trafum.
þurh andreas este lare. to fægeran gefean. þær
næfre feondes ne bið. gæstes gram hydiges gang on lande
þa wæs on gefylled æfter frean dome dagas on rime
swa him dryhten be bead. þæt he þa weder burg wunian
sceolde. ongan hine þa fysan ond to fore gyrwan.
blissum hremig. wolde on brimþisan. achaie oðre
siðe. sylfa ge secan. þær he sawul gedal beadu cwealm
gebad þæt þam banan ne wearð. hleahtre be hworfen
ah in helle ceafl sið asette ond syð no. fah freonda
leas frofre be nohte. Ða ic lædan gefrægn leoda
weorode. leofne lareow. to lides stefnan mæcgas.

mod gewinne. þær manegū wæs. hat æt heortan hyge weallende.
hie ða gebrohton æt brimes næsse. on wæghele. wigan un
slawne stodon him ða on ofre. æfter reotan. þendon hie
on yðum æðelinga wunn ofer seolh paðu. geseon mihton.
⁊ ða weorðedon wuldres agend. cleopodon on corðre
⁊ cwædon þus. an is ece god. eallra gesceafta. is his miht
⁊ his æht ofer middan geard. breme gebledsod. ⁊ his blæd
ofer eall in heofon þrymme halgum scineð. wlitige on
wuldre to widan ealdre ece mid englum þ is æðele cyning:~

HWÆT ic þysne sang sið geomor fand on seocū
sefan samnode wide hu þa æðelingas ellen
cyðdon. torhte ⁊ tir eadige twelfe wæron dædū
dom fæste dryhtne gecorene. leofe on life. lof
wide sprang miht ⁊ mærðo ofer middan geard þeod
nes þegna. þrym unlytel halgan heape hlyt wisode
þær hie dryhtnes æ deman sceoldon. reccan fore
rincū. sume on rome byrig. frame fyrd hwate
feorh ofgefon þurg nerones nearwe searwe. petrus
⁊ paulus. is se apostol had wide ge weorðod ofer
wer þeoda. swylce andreas. in achagia. for egias
aldre geneðde. ne þreodode he fore þrymme
ðeod cyninges æniges on eorðan ac him ece
geceas langsumre lif. leoht unhwilen syþþan
hilde heard heriges byrhtme æfter guð plegan

gealgan wolde. hwæt we eac ge hyrdon be Iohanne
æglæwe mann æðelo reccan. sé manna wæs mine ge
frege. þurh cneorisse criste leofast on weres hade
syððan wuldres cyning. engla ordfruma eorðan sohte
þurh fæmnan hrif fæder mann cynnes. he in effessia
ealle þrage leode lærde þanon lifes weg. siðe ge
sohte. swegle dreamas beorhtne bold welan. Næs
his broðor læt. siðes sæne. ac ðurh sweordes bite.
mid iudeum. iacob sceolde fore herode. ealdre ge
dælan. feorh wið flæsce. philipus wæs mid assium
þanon ece lif þurh rode cwealm recene gesohte
syððan ongalgan ingearapolim. ahangen wæs hilde
corðre. Huru wide wearð wurd undyrne. þæt to
indeum. aldre gelædde. beadu cræftig beorn.
bartholameus. þone heht astrias. inalbano.
hæðen 7 hyge blind. heafde beneotan. forþan he ða
hæðen gild. hyran ne wolde. wig weorðian. him wæs
wuldres dream. lif wela leofra. þon þas leasan godu.
Swylce thomas eac. þriste ge neðde. on indea.
oðre dælas. þær manegum wearð mod onlihted. hige
on hyrded. þurh his halig word. syððan collen ferð
cyninges broðor. awehte for weorodum wundor
cræfte. þurh dryhtnes miht. þæt he of deaðe
aras. geong 7 guð hwæt. 7 him wæs gad nama. 7 ða
þam folce feorg ge sealde. sin æt sæcce sweord

ræs for[...]nam. þurh hæðne hand. þær se halga ge crang.
wund for weorudum. þonon wuldres leoht. sawle gesohte
sigores to leane. hwæt we þæt gehyrdon. þurg halge
bec. þæt mid sigelwarum soð yppe wearð. dryhtlic
dom godes. dæges or onwoc leohtes geleafan land wæs
gefælsod. þurh matheus mære lare. þone het ir
tacus. ðurh yrne hyge. wælreow cyning wæpnum
aswebban. hyrde we þæt iacob. in hierusalem fore
sacerdum swilt þrowode. ðurg stenges sweng. stið
mod gecrang. eadig for æfestum hafað nu ece lif
mid wuldorcining wiges to leane. Næron ða twegen
tohtan sæne lindgelaces land persea. sohton sið fro
me. Simon 7 thaddeus. beornas beadorofe him wearð
bam samod. an ende dæg. æðele sceoldon. ðurh wæpen
hete weorc þrowigan. sigelean secan. 7 þone soðan
gefean dream æfter deaðe. þa gedæled wearð. lif wið
lice. 7 þas lænan gestreon. idle æhte ealle for
hogodan. Þus ða æðelingas ende gefeoldon. XII.
til modige. tir unbræcne þegan onge witte wuldo
res þegnas. Nu ic þon̄ bidde beorn se ðe lufige.
þysses giddes begang. þæt he geomrū me . þone
halgan heap helpe bidde. friðes 7 fultomes hu ic freonda
beþearf. liðra on lade. þonne ic sceal langne ham.
eardwic uncuð. ana gesece. læte me on laste. lic
eorðan dæl. wæl reaf wunigean weormū to hroðre

hremig siðodan forþ þan [illegible] folc leod gid

dinga: hwa þær stō [illegible] stundaþ

sawlas þæs onwendan [illegible] on hine awa æt

sohtne forþ [illegible] god sylf tohtum [illegible]

ondlean [illegible] swa ðæt swutelra tune

swa swa to gl[illegible] neorxnawong. mihtig

[illegible] to dom. Nu ðu

cunnon migh[illegible] þæt þæm yon cyðig. Sie

þæt gemynd [illegible] gal ðæt begang

þæt he gewo[illegible] micle lofsceall þurh his

non.. [illegible] gun. sið a ysitan. Nat

[illegible] hw[illegible] wealde þæt sindon uncuð

[illegible] mann. nim þe he god cunne

[illegible] wuldor to gode clyppigan

sihðan [illegible] ælmihtan gesceafte. þæt þæ

þær bo[illegible] hames in heofona. þar is mihta

mæst [illegible] denum glides. lean un hwilum

mid ælmihtigne [illegible] scel 7 meare 7 his mihte

samaþ ece 7 ed giong. ofer ealle gesceafte. FINIT.

HVRV ðæs be hofað hæleða æghwylc þæt he his
sawle sið sið sylfa ge þence. hu þæt bið deoplic þoñ
se deað cymeð a syndreð þa sybbe þe ær samod wæron
lic ⁊ sawle lang bið syððan þæt se gast nimeð æt gode
sylfum swa wite swa wuldor swa him on worulde ær
efne þæt eorð fæt ær ge worhte. Sceal se gast cuman
geohðum hremig symble ymbe seofon niht sawle findan
þone lichoman þe hie ær lange wæg þreo hund wintra
butan ær þeod cyning ælmihtig god ende worulde wyr
can wille weoruda dryhten :7 Cleopað þoñ swa cearful
cealdan reorde spreceð grimlice se gast to þam duste.
hwæt druh ðu dreorega to hwan drehtest ðu me eorðan
fulnes eal forwisnad lames ge licnes lyt ðu ge mundest
to hwan þinre sawle þing siðþan wurde syððan of lic
homan læded wære: hwæt wite ðu ðu me werga hwæt
ðu huru wyrma gyfl lyt ge þohtest þa ðu lust gespearn
eallū ful geodest hu ðu on eorðan sceealt wyrmum to
wiste. hwæt ðu on worulde ær lyt ge þohtest hu þis is
þus lang hider hwæt þe la engel ufan of roderum sawle
onsende þurh his sylfes hand meotod ælmihtig of
his mægen þrymme ⁊ þe ge bohte blode þy halgan ⁊
þu me mid þy heardan hungre gebunde ⁊ ge hæft nedest
helle witum. Eardode ic þe on innan ne meahte ic ðe

of cunnan flæsce befangen mid wyrmen lustas þine ge
ƿrungon þæt me þuhte ful oft þæt hit ƿeren ȝyrce.
þusend ƿintra to þinum deað dæge á ic uncer ge
dal onbád earfoðlice nis nu hƿuru þe ende to god.
Ƿære þu þe ƿrecce flasc. ⁊ ƿinter ƿod. þeƿyrm ful þine
dest ⁊ of þyrsted þæs godes lichoman gastes drynces.
Forðan þu ne hogodest hƿæt on life syððan icðe on
ƿoruldæ ƿunian sceolde þæt ðu ƿære þurh flæsc
þurh fyrenlustas forgange geforgyned. ⁊ gestaðolod
þurh me. ⁊ ic ƿæs gast onde fram gode sended næfre
ðu me ... hæþenum helle ƿitum ... nerodest
þurh. þinra meda lust. scealt ðu minra ge synna
sceame þrowian on ðam myclan dæge þonne eall
manna cynn ... alle gesamnað ne ...
ðu þon leofra nænigum ... to ge mæccan.
ne medder ne fæder. ne nænigum ge sybban. þonne
... syððan ic ana of ðe ut ... þurh
þæs sylfes hand þe ic ær on sended ƿæs. ne mæg þe nu
heonon adon hyrsta þy ... ne gold ne seolfor
ne þinra goda nán ne þinre bryde beag. ne þin
gold ƿela. ne nan þara goda þe ðu ær ahtest. ac her
sceolon onbidan ban be reafod beslitan synnum. ⁊ þe
þin sawl sceal ... minum unƿillu oft gesecan ƿeanum
þe mid ƿorden swa ðu ƿorhtest to me. Eart ðu nu dumb

7 deaf ne synt þine dreamas awiht sceal ic ðe nihtes
swa þeah nede gesecan synnum gesargod 7 eft sona
. fram þe hweorfan on hancred þonne halige men lifi
endum gode lof sang doð secan þa hamas þe ðu me
her scrife . 7 þa arleasan eardung stowe . 7 þe sculon
her mold wyrmas manige ceowan slitan sarlice swear
te wihta gifre 7 grædige ne synt þine ælta awihte.
þe ðu her on moldan mannum eowdest . Forðan þe wære
. selre swiðe mycle þonne þe wæron ealle eorðan speda .
butan þu hie gedælde dryhtne sylfum þær ðu wurde æt frymðe
fugel oððe fisc on sæ oððe on eorðan neat ætes tilode
feld gangende feoh butan snyttro oððe on westenne
wild deora þæt wyrreste þær swa god wolde . ge þeah
ðu wære wyrm cynna þ grimmeste þær swa god wolde ;
þonne ðu æfre on moldan manna wurde . oððe æfre
fulwihte onfon sceolde . þonne ðu for unc bam
andwyrdan scealt on ðam miclan dæge þonne mannum
beoð wunda onwrigene þa ðe on worulde ær fyrenful
le men fyrngeworhton . ðonne wyle dryhten sylf dæda
gehyran hæleða gehwylces heofena scippend æt ealra
manna gehwæs muðes reorde wunde wiðer lean . ac
hwæt wylt ðu þær on ða domdæge dryhtne secgan . þonne
ne bið nan na to þæs lytel lið on lime aweaxen . þ ðu ne
scyle for anra gehwylcum onsundrum riht agildan .

þon̄ ƿede bið dryhten æt þam dome ac hƿæt do ƿyt unc.
sculon ƿit þon̄ eft ætsomne siððan brucan sƿylcra yrm
ða sƿa ðu unc her ær scrife. ƿyrnað þus þæt flæsc hord
sceall þon̄ feran on ƿeg. secan helle grund nallas
heofon dreamas dædum gedrefed. ligeð dust þær hit
ƿæs. ne mæg him ondsƿare ænige gehatan geomrum gaste
godes oððe frofre. bið þæt heafod tohliden handa to
liðode geaflas toginene goman toslitene sina beoð
ásocene sƿyra becoƿen fingras tohrorene rib reaf
iað reþe ƿyrmas beoð hyra tungan totogenne on tyn
healfa hungregum to frofre forþan hie ne magon
hyxlicum ƿordum ƿrixlian ƿið þone ƿerian gæst.
gifer hatte se ƿyrm þe þa geaflas beoð nædle scearp
ran. Se genydde to me ærest eallra on þam eorðscræfe
þæt he þa tungan totyhð ⁊ þa teð þurh smyhð. ⁊ þa eagan
þurh iteð ufan on þ heafod. ⁊ to ætƿelan oðrum gerymeð.
ƿyrmum to ƿiste þonne þæt ƿerie lic acolod bið. þæt
lange ær ƿerede mid ƿædum bið þon̄ ƿyrma gifel on
eorþan þæt mæg æghƿylcum men to gemynde modsnotra
gehƿam :⁊

Þonne bið hyhtlicre þæt sio halige saƿl fareð to ðā
flæsce frofre be ƿunden bið þæt ærende eadiglicre
ƿunden onfenhðe mid gefean secað lustum þæt lamfæt
þæt hie ær lange ƿæg þon̄ þa gastas gode ƿord sprecat

snotre sige fæste 7 þus soðlice þone lichoman lustum
gretaþ wine leofesta ðeah ðe wyrmas gyt gifre gretaþ
nu is þin gast cumen fægere gefrætewod of mines
fæder rice arum bewunden eala min dryhten þær ic
þe moste mid me lædan þæt wyt englas ealle gesawon
heofona wuldor swylc swa ðu me ær her scrife fæste
ðu on foldan 7 gefyldest m[illegible]odes lichoman gastes
drynces wære ðu on wædle wealdest me wilna geniht
forðan ðu ne þearft sceamian þonne sceadene beoþ þa
synfullan 7 þa soðfæstan on þam mæran dæge þær ðu
me geafe nede hreowan þearft her on life ealles swa
myceles swa ðu me sealdest onge mot scede manna
7 engla bygdest ðu þe for hæleðum 7 ahofe me on
ecne dream. forþan me alangaþ leofost manna on
minum hige hearde þæt þe ic þe on þyssum hynðum wat
wyrmum to wiste ac þæt wolde god. þæt þu wære wuldorlic
leger bed eorþe: wolde ic þe ðon wecgan þæt ðu ne forgode
forðan wyt bioð gegæderode æt godes dome moton wyt
þonne æt somne syþþan brucan 7 unc on heofonum heah
þungene beon. ne þurfon wyt beon earme æt cyme
dryhtnes. ne þære andsware yfele habban sorge
in hreðre. ac wyt sylfe magon æt ðam dome þær.
dædum aglwan. hwylce earnunga uncre wæron. wat
ic þæt þu wære on woruld rice ge þungen þrymlice wyrse

soþ cymeð manig ⁊ misslic . Inmanna dream̄ . byð oðþinne
mid æfþancū ⁊ mid eðn worðū tæleð be hindan spreceð
fægere beforan ⁊ þæt facen swa swa þeah hafað inhis heor
tan hord unclæne byð þonne þæs weorces gewita weorada
dryhten; Forðan se witiga cwæð nesyle ðu me ætsomne
mid þam synfullū inwita forwyrd . weorada dryhten . ne
me on life forleos mid þam lige wyrhtum þam þe wel smeðe
spræce habbað ⁊ ingeþanc oðran gemynde geþohtas . ge hatað
holdlice swa hyra hyht ne gæð wære mid welþum þeah bið
inmode searo synnū fah sawle geblonden gefylled mid
facne þeah he fægere word utan ætywe ænlice beoð swa ða
beon berað buta ætsomne arlicne anleofan ⁊ ætterne
tægel . hafað onhindan hunig on muðe wynsume wist hwilū
wundiaþ sare mid . þonne se sæl cymeð . swa bið gelice þa
leasan men þa ðe mid tungan treowa gehatað fægrum wor
dum facenlice þencaþ þonne hie æt nehstan nearwe be
swicaþ hafað onge hatum hunig smæccas smeðne syb
cwide ⁊ in siofan innan þurh deofles cræft dyrne wunde.
swa is nu þes middan geard mane geblonden wanað ⁊ wanoð
wacað se ealda dreleð ⁊ þrufeð dæges ⁊ nihtes niþe mid mane
mægene ge tyrweð eltheod gestrena in witesaweð niþ mid ge
neahe nænig oðrum ne treowð in weorulde manþe weorna hwylc
þæt he soðlice sybbe healde gæstlice lufe swa him god
beode bead forþan ealunga hyht ge ceapeð . worulde wyn

rume. swa ðe wyrs ne bið fram oðrum swa we cristes sawle
weardes. uton to þam beteran ðær we cunnon hycgan ⁊ hyhtan
þæt we heofones leoht uppe mid englum agan moton
gefeon on gefea ðonne god wile forðan lifes ende ge
wyrcan:

Hwæt ic swefna cyst secgan wylle hwæt me gemætte
to midre nihte syðþan reordberend reste wunedon.
þuhte me þæt ic gesawe syllicre treow on lyft
lædan leohte bewunden beama beorhtost. eall þæt
beacen wæs begoten mid golde gimmas stodon fægere
æt foldan sceatum. swylce þær fife wæron uppe
on þam eaxle gespanne beheoldon þær engel dryht
nes ealle fægere þurh forð gesceaft ne wæs ðær huru
fracodes gealga. ac hine þær beheoldon halige gastas
men ofer moldan ⁊ eall þeos mære gesceaft:
Syllic wæs se sige beam ⁊ ic synnum fah forwunded
mid wommum geseah ic wuldres treow. wædum geweor
ðode wynnum scinan gegyred mid golde gimmas hæfdon
be wrigene weorðlice wealdes treow: Hwæðre ic
þurh þæt gold ongytan meahte earmra ærgewin
þæt hit ærest ongan swætan on þa swiðran healfe
eall ic wæs mid sorgum gedrefed. forht ic wæs for
þære fægran gesyhðe geseah ic þæt fuse beacen.

wendan wædum ond bleom hwilum hit wæs mid wætan bestemed beswyled
mid swates gange. hwilum mid since gegyrwed. Hwæðre ic þær
licgende lange hwile. beheold hreowcearig. hælendes treow.
oððæt ic gehyrde þæt hit hleoðrode. ongan þa word sprecan
wudu selesta þæt wæs geara iu. ic þæt gyta geman. þæt ic wæs
aheawen holtes on ende astyred of stefne minum. genaman
me ðær strange feondas geworhton him þær to wæfersyne
heton me heora wergas hebban. bæron me ðær beornas
on eaxlum. oððæt hie me on beorg asetton gefæstnodon me
þær feondas genoge. geseah ic þa frean mancynnes efstan
elne mycle. þæt he me wolde on gestigan. þær ic þa ne dorste
ofer dryhtnes word bugan oððe berstan þa ic bifian geseah
eorðan sceatas ealle ic mihte feondas gefyllan hwæðre
ic fæste stod; Ongyrede hine þa geong hæleð þæt wæs god
ælmihtig strang ond stiðmod. gestah he on gealgan heanne
modig on manigra gesyhðe. þa he wolde mancyn lysan.
bifode ic þa me se beorn ymbclypte. ne dorste ic hwæðre
bugan to eorðan feallan to foldan sceatum. ac ic sceolde fæste
standan. Rod wæs ic aræred. ahof ic ricne cyning heofona
hlaford. hyldan me ne dorste. þurhdrifan hi me mid
deorcan næglum. on me syndon þa dolg gesiene opene inwid
hlemmas. ne dorste ic hira nænigum sceððan bysmeredon hie
unc butu ætgædere eall ic wæs mid blode bestemed. begoten of
þæs guman sidan. siððan he hæfde his gast onsended. Feala
ic on þam beorge gebiden hæbbe wraðra wyrda. geseah ic weruda
god þearle þenian þystro hæfdon bewrigen mid wolcnum
wealdendes hræw. scirne sciman sceadu forðeode. wann
under wolcnum weop eal gesceaft cwiðdon cyninges fyll
crist wæs on rode hwæðere þær fuse feorran cwoman to
þam æðelinge ic þæt eall beheold. Sare ic wæs mid gedrefed
hnag ic hwæðre þam secgum to handa eaðmod elne mycle
genamon hie þær ælmihtigne god ahofon hine of ðam

hefian wite. forleton me þa hilde rincas standan steame
bedrifenne eall ic wæs mid strælum forwundod. aledon hie
ðær lim werigne gestodon him æt his lices heafdum beheoldon hie
ðær heofenes dryhten ⁊ he hine ðær hwile reste meðe æfter
ðam miclan gewinne. Ongunnon him þa moldern wyrcan
beornas on banan gesyhðe curfon hie ðæt of beorhtan stane
gesetton hie ðær on sigora wealdend ongunnon him þa sorh
leoð galan earme on þa æfen tide þa hie woldon eft siðian
meðe fram þam mæran þeodne reste he ðær mæte weorode
hwæðere we ðær reotende gode hwile. stodon on staðole syððan
up gewat hilde rinca. hræw colode fæger feorg bold þa us
man fyllan ongan. ealle to eorðan þæt wæs egeslic wyrd
bedealf us man on deopan seaþe hwæðre me þær dryhtnes
þegnas freondas gefrunon gyredon me golde ⁊ seolfre.
Nu ðu miht gehyran hæleð min se leofa þæt ic bealuwara
weorc gebiden hæbbe sarra sorga is nu sæl cumen þæt me
weorðiað wide ⁊ side menn ofer moldan ⁊ eall þeos mære
gesceaft. gebiddaþ him to þyssum beacne on me bearn godes
þrowode hwile forþan ic þrym fæst nu hlifige under
heofenum. ⁊ ic hælan mæg. æghwylcne anra þara þe him bið
egesa to me iu ic wæs geworden wita heardost. leodum la
ðost ærþan ic him lifes weg rihtne gerymde reord be
rendum hwæt me þa geweorðode wuldres ealdor ofer holm
wudu heofon rices weard swylce swa he his modor eac
marian sylfe ælmihtig god. for ealle menn geweorðode
ofer eall wifa cynn. Nu ic þe hate. hæleð min se leofa.
þæt ðu þas gesyhðe secge mannum onwreoh wordum þæt hit is
wuldres beam se ðe ælmihtig god on þrowode. for man
cynnes manegum synnum ⁊ adomes ealdge wyrhtum deað he
þær byrigde hwæðere eft dryhten aras mid his miclan
mihte mannum to helpe he ða on heofenas astag. hider eft
fundaþ on þysne middangeard man cynn secan on

dom dæge dryhten sylfa ælmihtig god ⁊ his englas mid. þæt he
þonne wile deman se ah domes geweald anra gehwylcum swa he
him ærur her on þyssum lænum life geearnaþ. ne mæg þær
ænig unforht wesan. for þam worde. þe se wealdend cwyð. frin
neð he for þære mænige hwær se man sie se ðe for dryh·ht
nes naman deaðes . . wolde biteres onbyrigan swa he ær on
ðam beame dyde. Ac hie þonne forhtiað. ⁊ fea þencaþ hwæt hie to
criste cweðan onginnen. Ne þearf ðær þonne ænig unforht
wesan þe him ær in breostum bereð beacna selest. Ac ðurh
ða rode sceal rice gesecan of eorð wege æghwylc sawl seo þe
mid wealdende wunian þenceð. gebæd ic me þa to þan beame
bliðe mode elne mycle þær ic ana wæs mæte werede wæs
mod sefa afysed on forð wege feala ealra gebad langung
hwila is me nu lifes hyht þæt ic þone sige beam secan mote
ana oftor þonne ealle men well weorþian me is willa to ðam
mycel on mode ⁊ min mund byrd is geriht to þære rode.
Nah ic ricra feala freonda on foldan. ac hie forð heonon
gewiton of worulde dreamum sohton him wuldres cyning
lifiaþ nu on heofenum mid heah fædere wuniaþ on wuldre ⁊ ic wene
me daga gehwylce hwænne me dryhtnes rod þe ic her on eor
ðan ær sceawode on þysson lænan life gefetige ⁊ me þon gebringe
þær is blis mycel dream on heofonum þær is dryhtnes folc ge
seted to symle þær is singal blis ⁊ me þon asette þær ic
syþþan mot wunian on wuldre well mid þam halgum dreames
brucan si me dryhten freond se ðe her on eorþan ær þrowode
on þam gealg treowe for guman synnum he us onlysde ⁊ us lif
forgeaf heofonlicne ham hiht wæs geniwad mid bledum ⁊ mid blisse
þam þe þær bryne þolodan. se sunu wæs sigorfæst on þam sið
fate mihtig ⁊ spedig. þa he mid manigeo com gasta werode
on godes rice anwealda ælmihtig englum to blisse. ⁊ eallum ðam
halgum þam þe on heofonum ær wunedon on wuldre þa heora
wealdend cwom ælmihtig god þær his eðel wæs :·

ÞA wæs agangen geara hwyrftum tu hund 7 þreo geteled
rimes swylce .xxx. eac þinggemearces wintra for wo
rulde þæs þe wealdend god acenned wearð cyninga wul
dor in middangeard þurh mennisc hiw soðfæstra leoht
þa wæs syxte gear. Constantinus caserdomes þæt he
romwara in rice wearð ahæfen hildfruma to here
timan. Wæs se leodhwata lind gebyrga eorlum arfæst
æðelinges weox rice under roderum he wæs riht cyning
guðweard gumena hine god trymede mærðum 7 mihtum
þæt he manegum wearð geond middangeard mannum to hroðer
werþeodum to wræce syððan wæpen ahof wið hetendum him
wæs hild boden wiges woma werod samnodan huna leode
7 hreðgotan. foron fyrdhwate francan 7 hunas
wæron hwate weras gearwe to guðe garas lixtan wri
ðene wælhlencan wordum 7 bordum hofon herecombol
þa wæron heardingas sweotole gesamnod 7 eal geador.
For folca gedryht fyrdleoð agol wulf on wealde
wælrune ne mað urigfeðera earn sang ahof laðum
on laste lungre scynde ofer burgenta beaduþreata mæst
hergum to hilde swylce huna cyning ymb sittendra awer
meahte abannan to beadwe burgsittendra. Fo[illegible]
fyrda mæst feðan trymedon eoredcestum þæt on ælfylce
deareðlacende on danubie stærcedferhðe stæðe wicedon
ymb þæs wæteres wylm werodes breahtme. Woldon rom
wara rice geþringan hergum ahyðan þær wearð huna
cyme cuð ceastrewarum þa se casere heht ongean
gramum guð gelæcan under earhfare ofstum myclum
bannan to beadwe beran ut þræce rincas under
roderum wæron romware secgas sigerofe sona
gegearwod wæpnum to wigge þeah hie werod læsse hæfdon

to hilde ...ene huna cyning ridon ymb rofne þon rand
dynede camp wudu clynede cyning þreatum for herge
to hilde hrefen uppe gol wan ⁊ wælfel werod wæs on tyhte
hleopon horn boran hreopan frican mearh moldan
træd mægen samnode cafe to cease cyning wæs afyrhted
egsan geaclad siððan elþeodige huna ⁊ hreða here scea
wedon. Ðæt he on romwara rices ende ymb þæs
wæteres stæð werod samnode mægen unrime mod
sorge wæg romwara cyning rices ne wende for we
rod leste hæfde wigena to lyt eaxl gestealna wið ofer
mægene hrora to hilde here wicode eorlas ymb æðe
ling ea stream neah on neaweste niht langne fyrst
þæs þe hie feonda gefær fyrmest gesegon. Ða wearð
on slæpe sylfum ætywed þam casere þær he on corðre
swæf sige rofum gesegen swefnes woma. Þuhte him wlite
scyne on weres hade hwit ⁊ hiw beorht hæleða nat
hwylc geywed ænlicra þonne he ær oððe sið gesege un
der swegle he of slæpe onbrægd eofur cumble beþeaht
him se ar hraðe wlitig wuldres boda wið þingode ⁊ be
naman nemde niht helm toglad. Constantinus heht
þe cyning engla wyrda wealdend wære beodan duguða
dryhten ne ondræd þu ðe. Ðeah þe elþeodige egsan
hwopan heardre hilde þu to heofenum beseoh on wul
dres weard þær ðu wraðe findest sigores tacen he wæs
sona gearu þurh þæs halgan hæs hreðer locan onspeon
up locade swa him se ar abead. Fæle friðo webba geseah
he frætwum beorht wlitig wuldres treo ofer wolcna hrof
golde geglenged gimmas lixtan wæs se blaca beam boc
stafum awriten beorhte ⁊ leohte mid þys beacne ðu
on þam frecnan fære feond oferswiðesð geletest lað
werod þa þæt leoht gewat up siðode ⁊ se ar somod on
clænra gemang cyning wæs þy bliðra ⁊ þe sorgleasra

…aga aldor on fyrhð sefan þurh þa fægeran gesyhðe.
HEHT þa onlice æðelinga hleo beorna beag gyfa swa
he þæt beacen ge seah heria hild fruma þæt him on
heofonum ær ge iewed wearð ofestum myclum. Constantinus
cristes rode tir eadig cyning tacen ge wyrcan.
Heht þa on uhtan mid ær dæge wigend wreccan ond wæpen
þræce hebban heoru cumbul ond þæt halige treo him
be foran ferian on feonda ge mang. Beran beacen godes
byman sungon hlude for herigum hrefen weorces ge feah
urig feðra earn sið be heold wæl hreowra wig. Wulf
sang ahof holtes ge hleða hilde gesa stod þær wæs
borda ge brec ond beorna ge þrec heard hand ge swing ond herga
gring syððan heo earh fære ærest metton. on þæt fæge
folc flana scuras garas ofer geolo rand on gramra
ge mang hetend heoru grimme hilde nædran þurh fingra
ge weald forð on sendan stopon stið hidige stundum wræ
con bræcon bord hreðan bil indufan þrungon þræc
hearde þa wæs þuf hafen. Segn for sweotolum sige leoð
galen gylden grima garas lixtan on here felda hæðene
grungon feollon friðe lease flugon instæpes huna
leode swa þæt halige treo aræran heht romwara
cyning heaðo fremmende wurdon heardingas wide
to wrecene sume wig for nam. Sume unsofte aldor
ge neredon on þam here siðe sume healf cwice flugon
on fæsten ond feore burgon æfter stan clifum stede weardedon
ymb danubie sume drenc for nam on lago streame
lifes æt ende. Ða wæs modigra mægen on luste
ehton elþeoda oð þæt æfen forð fram dæges orde daroð
æsc flugon hilde nædran heap wæs ge hnæged laðra
lind wered lyt hwon be com huna herges ham eft þanon.
Þa wæs ge syne þæt sige for geaf constantino

cyning ælmihtig. æt þam dæge weorce dom weorðunga wide
under wolcnum þurh his rode treo. Ge wat þa heriga
helm ham eft þanon huðe hremig hild wæs ge scead en wigge
ge weorðod. Com þa wigena hleo þegna þreate þryð bord
stenan beadurof cyning burga neosan. Hehte þa wigena
weard þa wisestan snude to sionoðe þa þe snyttro
cræft þurh witgan gewrit ge witan hæfdon healdon
hige þancum hæleða rædas. Ða þæs frignan ongan
folces aldor sige rof cyning ofer sid weorod wære þær
ænig yldra oððe gingra þe him to soðe secgan meahte
galdrum cyðan hwæt se god wære boldes brytta þe þis
his beacen wæs. þe me swa leoht oð ywde ⁊ mine leode
generede tacna torhtost ⁊ me tir forgeaf wig sped wið
wraðum þurh þæt wlitige treo. Hio him ondsware ænige ne
meahton agifan togenes ne ful geare cuðon sweotole
ge secgan be þam sige beacne. þa þa wisestan wordum
cwædon for þam here mægene þæt hit heofon cyninges
tacen wære ⁊ þæs tweo nære þa þæt ge frugnon þa þurh
fulwihte lærde wæron him wæs leoht sefa ferhð gefeonde
þeah hira fea wæron. Ðæt hie for þam casere cyðan
moston god spelles gife hu se gasta helm. In þrynesse
þrymme ge weorðad acenned wearð cyninga wuldor
⁊ hu on galgan wearð godes agen bearn ahangen for her
gum heardum witum. Alysde leoda bearn of locan deofla
geomre gastas ⁊ him gife sealde þurh þa ilcan gesceaft
þe him ge syne wearð sylfum on gesyhðe sigores tacne
wið þeoda þræce ⁊ hu ðy þriddan dæge of byrgenne beorna
wuldor of deaðe aras dryhten ealra hæleða cynnes
⁊ to heofonum astah. Ðus gleawlice gast gerynum sægdon
sige rofum swa fram siluestre lærde wæron æt þam
se leod fruma fulwihte onfeng ⁊ þæt forð ge heold
on his dagana tid dryhtne to willan.

·III·

Ða wæs on sælum sinces brytta nið heard cyning. wæs
him niwe gefea befolen in fyrhðe wæs him frofra
mæst ⁊ hyhta nihst heofon rices weard. Ongan þa
drihtnes æ dæges ⁊ nihtes þurh gastes gife georne
cyðan ⁊ hine soðlice sylfne getenge gold wine gumena
in godes þeow dom æsc rof unslaw þa se æðeling fand
leod gebyrga þurh lar smiðas guð heard gar þrist
on godes bocum. hwær ahangen wæs heriges beorhtme
on rode treo rodera waldend æfstum þurh inwit swa
se ealda feond forlærde lige searwum leode for
tyhte. iudea cyn þæt hie god sylfne ahengon herga
fruman þæs hie in hynðum sculon to widan feore
wergðu dreogan. Þa wæs cristes lof þam casere on
firhð sefan forð gemyndig ymb þæt mære treo
⁊ þa his modor het feran fold wege folca þreate
to iudeum georne secan wigena þreate hwær se wul
dres beam halig under hrusan hyded wære. æðel
cyninges rod. Elene ne wolde þæs sið fætes sæne weorðan
ne ðæs wil gifan word gehyrwan. hiere sylfre suna ac
wæs sona gearu wif on will sið swa hire weoruda helm
byrn wiggendra beboden hæfde. Ongan þa ofstlice
eorla mengu to flote fysan fearoð hengestas
ymb geofenes stæð gearwe stodon sælde sæ mearas sunde
getenge. Ða wæs orcnæwe idese sið fæt siððan
wæges helm werode gesohte þær wlanc manig æt
wendel sæ on stæðe stodon stundum wræcon ofer
mearc paðu mægen æfter oðrum ⁊ þa gehlodon hilde
sercum bordum ⁊ ordum byrn wigendum werum ⁊ wifum
wæg hengestas. Leton þa ofer fifel wæg famige
scriðan bronte brim þisan. bord oft onfeng ofer
ear geblond yða swengas. sæ swinsade ne hyrde ic

sið ne ær on eg streame idese lædan on mere stræte
mægen fægerre þær meahte ge seon se ðone sið be
heold brecan ofer bæð weg brim wudu snyrgan.
under swellingum sæ mearh plegean wadan wæg flotan
wigan wæron bliðe collen ferhðe cwen siðes ge feah
syþþan to hyðe hringed stefnan ofer lago fæsten geliden
hæfdon on creca land ceolas leton æt sæ fearoðe sande
be wrecene ald yð hofu on oncrum fæste on brime bidan
beorna ge þinges hwonne heo sio guð cwen gumena þreate
ofer east wegas eft ge sohte. Ðær wæs on eorle ed
ge syne brogden byrne 7 bill ge cost geatolic guð scrud
grim helm manig ænlic eofor cumbul wæron æsc wigan
secggas ymb sige cwen siðes ge fysde fyrd rincas
frome foron on luste on creca land caseres bodan
hilde rincas hyrstum ge werede þær wæs gesyne sinc
gim locen on þam here þreate hlafordes gifu. wæs seo
ead hreðige. Elene ge myndig þriste on ge þance þeod
nes willan georn on mode þæt hio iudeas ofer here
feldas heape gecoste lind wigendra land ge sohte
secga þreate swa hit syððan ge lamp ymb lytel fæc
þæt ðæt leod mægen guð rofe hæleþ to hierusalem
cwomon in þa ceastre corðra mæste eorlas æsc
rofe mid þa æðelan cwen :~: IIII.

HEht ða ge beodan burg sittendum þam snoterestum
wide 7 side geond iudeas gumena gehwylcum meðel
hegende on ge mot cuman þa ðe deoplicost dryht
nes ge ryno þurh rihte æ reccan cuðon. Ða wæs ge
samnod of sid wegum mægen unlytel þa ðe moyses æ
reccan cuðon þær on rime wæs þreo ðusendu þæra leoda
alesen to lare ongan þa leoflic wif weras ebreisce
wordum negan. Ic þæt gearolice ongiten hæbbe þurg
witgena word ge ryno on godes bocum þæt ge geardagum

wyrðe wæron wuldor cyninge drihtne dyre dædhwæte.
Hwæt ge þære snyttro unwislice wraðe wiðweorpon
þa ge wergdon þane þe eow of wergðe þurh his wuldres
miht fram lig cwale lysan þohte of hæft nede ge
mid horu speowdon on þæs ondwlitan þe eow eagna leoht
fram blindnysse bote gefremede edniowunga þurh þæt
æðele spald ⁊ fram unclænū oft generede deofla
gastum ge deaþe þone deman ongunnon se ðe of
deaðe sylf woruld awehte on wera corðre in þæt
ærre lif eowres cynnes. Swa ge mod blinde mengan
ongunnon lige wið soðe leoht wið þystrū æfst wið are
inwit þancum wroht webbedan eow seo wergðu forðan
sceððeð scyld fullū ge þa sciran miht deman ongun
non ⁊ gedweolan lifdon þeostrū geþancū oð þysne dæg.
Gangaþ nu snude snyttro geþencaþ weras wisfæste
wordes cræftige þa ðe eowre æ æðelū cræftige on
ferhð sefan fyrmest hæbben þa me soðlice secgan
cunnon ⁊ sware cyðan for eow forð tacna gehwylces
þæs ic him to sece. Eodan þa on gerū reonig mode
eorlas æ clæde egesan geðreade gehðum geomre
georne sohton þa wisestan word geryno þæt hio
þære cwene oncweðan meahton swa tiles swa trages
swa hio him to sohte. Hio þa on þreate .M. manna
fundon ferhð gleawra þa þe fyrn gemynd mid iudeū
gearwast cuðon. Þrungon þa on þreate þær on þrymme
bad in cyne stole caseres mæg geatolic guð cwen golde
gehyrsted. Elene maþelode ⁊ for eorlū spræc gehyrað
hige gleawe halige rune word ⁊ wisdom hwæt ge witgena
lare onfengon hu se lif fruma in cildes had cenned
wurde mihta wealdend be þam moyses sang ⁊ þus ge
cwæð weard israhela. Eow acenned bið cniht on degle
mihtum mære swa þæs modor ne bið wæstmū geeacnod

þurh witig sunge be ðam dauid cyning dryht leod á
gol frod fyrn wæta fæder salomonis ⁊ þæt word ge
cwæþ wigona baldor. Ic swumþa god forne sceawode.
sigora dryhten lic on gesyhðe. wæs mægena wealdend min
on þa swiðran healfe hyrde þanon icne wend. æfre to
aldre ofston mine. swa hit ær be for essaias witga for
forðodum wordū mælde deop hycgende þurh dryhtenes
gast. Ic up a hof eaforan. gingne ⁊ bearn. cende þam ic
blæd for geaf halige hige frofre ac hie hyrwdon þe
fiodon þurh feond scipe nahton forre þances. wis
domes ge. wit. swa wengan neat þe man daga gehwā
drifeð ⁊ wisceð ongitaþ hyra god dend nales gnyrn
wracu fægad wyrnd hyra. þe him fodðþ gifeð ⁊ ne
swarhela æfre ne woldon wite oncnawan. þeah ic swa la
for him æteow worulde fundū wundra gefremede :7

.V.

HWÆT we þæt gehyrdon þurh halige bec þæt
for dryhten sealde dom unscyndne meotod mihta sped
moyse sægde hu ge heofon cyninge hyran sceol
don lare læstan for þæs lange ær þæt ⁊ ge þam wyrce
[illegible] woldon hæfdon on sinnedon þone sceapan sceppend eal
hwa dryhten ⁊ ge dwolan fylgdon ofer riht godes nu ge
waþe gangaþ ⁊ windaþ gen þaþe fyrn gewritu þurh
snyttro cræft selest cunnen ⁊ æ riht sorgum þæt me swaþe
þurh ridne secan secgan cunnen. Bodan ða [illegible]
mod cwanige collen ferhðe swa him se [illegible] bead wunden
þa .d. worn snotera aldor leod wiga þa ðe leornung
cræft þurh mod gemynd mærde hæfdon [illegible] snyttro
heo to walone ær ymb hrefel fæc læbde [illegible] ceafore
wealdaþ hie wið ofer ongan wordū ge negan wlat ofer
ealle oft ge dyrnde dædge fremedon wenge [illegible] mæg
ge ⁊ ge wraþu hedon [illegible] lare [illegible]

nu! ðæge bletsunge bote forsegon ond ge wið socon rode ond þuhte
þæt in bethleme bearn wealdendes cyning anboren cenned wære
ðeoda æðelinga ord. þeah ge þa æ cuðon witgena word ge ne
woldon þa synwyrcende soð oncnawan. Hie þa anmode ondswaredon.
hwæt we ebreisce æ leornedon þa on fyrn dagum fæde-
ras cuðon æt godes earce ne we geare cunnon þurh hwæt ðu
ðus hearde hlæfdige us eorre wurde we ðæt æby..gð nyton
þe we gefremedon on þysse folcscere þeoden bealwa wið þec
æfre. Elene maðelade ond for eorlum spræc undearninga
ides reordode hlude for herigum ge nu hraðe gangað sun-
dor asecaþ þa ðe snyttro mid eow mægen ond modcræft mæste
hæbben þæt me þinga gehwylc þriste gecyðan untraglice
þe ic him to sece. Eodon þa from rune swa him sio rice
cwen bald in burgum beboden hæfde geomormode georne
smeadon sohton searoþancum hwæt sio syn wære þe hie
on þam folce gefremed hæfdon wið þam casere þe him sio
cwen wite. Þa þær for eorlum an reordode gidda gearo
snotor ðam wæs iudas nama wordes cræftig ic wat geare
þæt hio wile secan be ða sige beame on ðam þrowode þeoda
waldend eallra gnyrna leas godes agen bearn þone scyldū
eofota gehwylces þurh hete hengon on heanne beam in
fyrn dagum fæderas usse þæt wæs þrealic geþoht. Nu is
þearf mycel þæt we fæstlice ferhð staðelien þæt we ðæs
morðres meldan ne weorðen hwær þæt halige treo beheled
wurde æfter wigþræce þy læs toworpen sien frod fyrn
gewritu ond þa fæderlican lare forleton ne bið lang ofer
ðæt þæt israhela æðelu moten ofer middangeard ma ric-
sian æ cræft eorla gif ðis yppe bið. Swa þa þæt ilce
gio min yldra fæder sige rof sægde þam wæs sachius nama
frod fyrn wiota fæder minum eaforan wende hine of
worulde ond þæt word gecwæð. Gif þe þæt gelimpe on lif
dagum þæt ðu gehyre ymb þæt halige treo frode frignan

[illegible] wapan bedon wige beorne on þam rod cyning ahangen wæs
[illegible] wiste wundrum ealle þe gylde bearn þonne þu finde ge cyð min
[illegible] wuna æfter [illegible] mine. Ne mæg ænig wiht þæt [illegible]
wæs þealt [illegible] wiste healdan dugudu wealdan ac þara dom [illegible]
and þara dryhte [illegible] in worulde woruldra willum gefylled, þone
ahangenan cyning heriaþ and lofiad :~

VI.

ÐA ic from his lice freoðu minum ealdum æt witan agæf and swa þe
hi wolde þæt ge wrigdan on worulde wice þæt on þone halgan
handa sithan to [illegible] lege freoðum [illegible] þurh [illegible] gewrit
gif hie wiston ær þæt he crist wære cyning on [illegible] god
sunu [illegible] sawla [illegible]. Ðanne [illegible] min agæf and swa þe
[illegible] on [illegible] freoðu [illegible] ænigu [illegible] godes
heah mægen [illegible] nænan se [illegible] ge liþam una [illegible]
lic þone wylf ne mæg on mold wege man [illegible]. Næfre
ic þa ge [illegible] þe [illegible] onginnan sceattan wolde ac ic [illegible]
mid [illegible] þara [illegible] nales sceame worhte gaste minum
[illegible] oft [illegible] þæt [illegible] þon [illegible]
[illegible] on [illegible] hu he [illegible] [illegible] helm
[illegible] ealra engla and ealdor [illegible] bearn [illegible]
he swa [illegible] oð [illegible] þon [illegible] swa he
[illegible] ær [illegible] þeah he sume hwile ongalgan his
[illegible] on [illegible] wige bearn godes þa siððan wæs of wode [illegible]
[illegible] wealdend ealra [illegible] þreo niht siððan [illegible]
[illegible] wæs under [illegible] locan and þa se [illegible] siððan [illegible] ealles
[illegible] leoht [illegible] Ðeoden engla [illegible] god [illegible]
[illegible] ge [illegible] onblawe þonne [illegible]
[illegible] on [illegible] æfter [illegible] bæd [illegible] gelæran
þa [illegible] dryhtnes. Stephanus wæs stanum worpod ne
geald he yfel yfele ac his [illegible] þingode þrowade [illegible]
bæd þrym cyning þæt he him þa wea dæd to [illegible]
þæt he for æfstum unscyldigne [illegible] [illegible]

worpe berædon swa he þurh wundorscipe. ge cwale monige
cristenra folces. demde to deaþe swa þeah him dryhten eft
miltse gefremede þæt he manegum wearð folca to frofre syððan
him frymða god niða nergend naman oncyrde ⁊ he syððan
wæs scs paulus be naman haten ⁊ him nænig wæs æ lareowa
oðer betera under swegles hleo syððan æfre þara þe wif
oððe wer on woruld cendan þeah he stephanus stanum hehte a
breotan on beorge broðor þinne. Nu ðu meaht gehyran
hæleð min se leofa hu arfæst is ealles wealdend þeah we æbylgð
wið hine oft gewyrcen synna wunde gif we sona eft þara
bealudæda bote gefremmaþ ⁊ þæs unrihtes eft geswicaþ.
Forðan ic soðlice ⁊ min ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ lifes lattiow laðlic wite for
oferþearfe ilda cynnes. Forðan ic þe lære þurh leoðo
rune hyse leofesta þæt ðu hosp cwide. æfst ne eofulsæc
ærne wiðercwide wið godes bearne þonne
þu geearnast þæt þe bið forgifen ece lif selust sigelean
heofonum. Þus mec fæder min on fyrndagum unweaxenne
wordum lærde septe soðcwidum symon hatte guma
gehðum frod. Nu ge gearwe cunnon hwæt eow þæs on sefan selest
þince to gecyðanne gif ðeos cwen usic frigneð ymb ðæt treo nu ge
fyrhðsefan ⁊ modgeþanc minne cunnon him þa to
genes þa gleawestan on wera þreate wordum mældon. ne
we hyrdon hæleð ænigne on þysse þeode butan þe nuða þegn
oðerne þyslic cyðan ymb swa dygle wyrd. do swa þe þynce
fyrngidda frod gif ðu frugnen sie on wera corðre wis
domes beþearf worda wærlite ⁊ witan snyttro se ðæm
æðelan sceal ondwyrde agifan for þyslicne þreat on meðle :-

VII.

WEOX an wordcwidum wera þeahtedon on healfa ge
hwær sume hyder sume þyder þrydedon ⁊ þohton þa cwom
þegna heap to þam heremedle hreopon friccan. Caseres

bodan. [illegible] cwen laþaþ. secgas to salore þæt ge seonoð domas
rih[illegible] wrecan is eow rædes þearf on meðel stede modes snyttro.
[Hi]e wæron gnorne geomor mode leod gebyrgan þa hie laðod
[wær]on þurh heard gebann to hofe eodon cyðdon cræftes miht
Þa sio cwen ongan weras ebreisce wordum negan fricgan fyrnwit
[illegible] ymb witgena geryno swa hie on worulde ær witga sungon
gastes halge guman be godes bearne hwær se þeoden geþrow
ade soð sunu meotudes for sawla lufan. Hie wæron stearce
stane heardran noldon þæt geryne rihte cyðan ne hire
andsware ænige secgan torngeniðlan þæs hio him to sohte
ac hio worda gehwæs wiðer sæc fremedon fæste on fyrhðe
þæs hie frignan ongan cwædon þæt hio on aldre owiht swyl
ces ne ær ne sið æfre hyrdon. Elene maþelade ond him yrre
oncwæð ic eow to soðe secgan wille ond þæs in life lige ne wyr
ðeð gif ge þissum leasungum leng gefylgað mid fæcne gefice þe
me fore standaþ þæt eow in beorge bæl fornimeð hat
test heaðo welma ond eower hra bryttað lacende lig þæt
eow sceal þæt leas apundrad weorðan to woruld gedale
ne magon ge ða word gesecgan þe ge hwile nu on unriht
wrigon under womma sceatum ne magon ge þa wyrd bemiðan
bedyrnan þa deopan miht. Ða wurdon hie deaðes on
wenan ades ond endelifes ond þær þa ænne betæhton giedd
gearo snottorne þam wæs Iudas nama cenned for cneo
magum þone hie þære cwene agefon sægdon hine sundor
wisne he þe mæg soð gecyðan onwreon wyrda geryno swa
ðu hine wordum frignest æ ryhte from orde oð ende forð
he is for eorðan æðeles cynnes wordcræftes wis ond witgan
sunu bald on meðle him gebyrde is þæt he gencwidas
gleawe hæbbe cræft in breostum he gecyðeð þe for
wera mengo wisdomes gife þurh þa myclan miht swa þin
mod lufaþ. Hio on sybbe forlet secan gehwylcne agen
neard ond þone ænne genam Iudas to gisle ond þa georne

bæd þæt he be ðære rode riht gecyðde se ær in legere
wæs lange bedyrned 7 hine sylfne sundor acigde. Elene ma
þelode to þam anhagan tir eadig cwen þe synt tu gearu
swa lif swa deað swa þe leofre bið to geceosanne cyð ricene
nu hwæt ðu þæs to þinge þafian wille. Iudas hire ongean
þingode ne meahte he þa gehðu bebugan. oncyrran ræðe ge
myndum he wæs on þære cwene gewealdum. Hu mæg þam ge
weorðan þe on westenne meðe 7 meteleas morland trydeð
hungre gehæfted 7 him hlaf 7 stan on gesihðe bu geweorðað
streac 7 hnesce þæt he þone stan nime wið hungres hleo
hlafes ne gime gewende to wædle 7 þa wiste wið sæce beteran
wið hycge þonne he bega beneah:-

VIII.

HIM þa seo eadige andwyrde [illegible] ofer eorlum undear
nunga [illegible] heofon rice habban wille eard mid englum
7 on eorðan lif sigorlean in swegle saga ricene me hwær
seo rod wunige rodor cyninges halig under hrusan þe ge
hwile nu þurh morðres man mannum dyrndun. Iudas ma
ðelade him wæs geomor sefa hat æt heortan 7 gehwæðres wa
ge he heofon rices hyht swiðrode 7 þis 7weardæ anforlete
rice under roderum gif he ða rode ne tæhte. Hu mæg ic þæt fin
dan þæt swa fyrn gewearð wintra gangum is nu worn sceacen
CC. oððe ma ge teled rime ic ne mæg areccan nu ic þæt rim
ne can is nu feale siðþan forð gewitenra frodra 7 godra
þe us ær fore wæron gleawra gumena ic on geogoðe wearð on
sið dagum syððan acenned cniht geong hæleð ic ne can þæt ic nat
findan on fyrhðe þæt swa fyrn gewearð. Elene maðelade
him on 7sware hu is þæt geworden on þysse werþeode þæt ge
swa monig feald on gemynd witon alra tacna gehwylc
swa troiana þurh gefeoht fremedon þæt wæs fyr mycle open
eldgewin þonne þeos æðele gewyrd gear[illegible] hwyrftum ge þæt
geare cunnon edre gereccan hwæt þær ealra wæs on man

þone morðor slehtas dareð lacendra deadra gefeallen under
bord hagan ge þa byrgenna under stan hleoðum ⁊ þa stowe
swa some ⁊ þa winter getæl on gewritu setton. Iudas ma
ðelade gnorn sorgende we þæs here weorces hlæfdige min
for nyd þearfe nean myndgiað ⁊ þa wigþræce on gewritu
setton þeoda gebæru ⁊ þis næfre þurh æniges mannes muð
gehyrdon hæleðum cyðan butan her nuða. Him seo æðele
cwen ageaf ⁊swarode wiðsæcest ðu to swiðe soðe ⁊ rihte ymb
þæt lifes treow ⁊ nu lytle ær sægdest soðlice be þam sige
beame leodum þinum ⁊ nu on lige cyrrest. Iudas hire ongen
þingode cwæð þæt he þæt on gehðu gespræce ⁊ tweon swiðost
wende him ~~trage hnagre~~. Him oncwæð hraðe caseres mæg
hwæt we ðæt hyrdon þurh halige bec hæleðum cyðan þæt ahangen
wæs on caluarie cyninges freo bearn godes gæst sunu þu scealt
geagninga wisdom onwreon swa gewritu secgað æfter stede
wange hwær seo stow sie caluarie ær þec cwealm nime swilt
for synnum þæt ic hie syððan mæge geclænsian criste to
willan hæleðum to helpe þæt me halig god gefylle frea
mihtig feores ingeþanc weoruda wuldor gifa willan minne
gasta geocend hire iudas oncwæð stið hycgende ic þa stowe ne
can ne þæs wanges wiht ne þa wisan cann. Elene maðelode
þurh eorne hyge ic þæt geswerige þurh sunu meotodes þone
ahangnan god þæt ðu hungre scealt for cneo magum cwylmed
weorðan butan þu forlæte þa leasunga ⁊ me sweotollice
soð gecyðe. Heht þa swa cwicne corðre lædan scufan scyl
digne scealcas ne gældon in drygne seað þær he duguða leas.
siomode in sorgum .vii. nihta fyrst under hearm locan hung
re geþreatod clommum beclungen ⁊ þa cleopigan ongan sarum
besylced on þone seofeðan dæg meðe ⁊ meteleas mægen wæs
geswiðrod. Ic eow healsie þurh heofona god þæt ge me ofðyssum
earfeðum up forlæten heanne fram hungres geniðlan ic þæt
halige treo lustum cyðe nu ic hit leng ne mæg helan for hungre

is þes hæft to ðan strang þrea nyd þæs þearl ⁊ þes þroht to ðæs
heard: dogor rimū ic adreogan ne mæg ne leng helan be ðā
lifes treo þeah ic ær mid dysige þurh ðwyrhtu wære ⁊ ðæt
soð to late seolf gecneowe ~ VIIII.
ÐA wæs gehyrde hæleðū scealc beorninga gebæro
hio be bead hraðe þæt hine man of nearwe ⁊ of nyd cleofan
fram þam engan hofe up forlete. Hie ðæt ofstlice efnedon
sona ⁊ hine mid arū up gelæddon of carcerne swa him
seo cwen bebead: stopon þa to þære stowe stiðhycgende on þa dune
up ðe dryhten ær ahangen wæs heofonrices weard god
bearn on galgan ⁊ hwæðre geare nyste hungre gehyned hwær
sio halig rod þurh feondes searu foldan getyned lange legere
fæst leodum dyrne wunode wælreste word stunde ahof
elnes oncyðig ⁊ on ebrisc spræc. Dryhten hælend þu ðe ahst
doma geweald ⁊ þu geworhtest þurh þines wuldres miht
heofon ⁊ eorðan ⁊ holm brecende sæs sidne fæðm samod ealle
gesceafte ⁊ þu amæte mundū þinū ealne ymb hwyrft
⁊ up rador ⁊ þu sylf sitest sigora waldend ofer þam æðe
lestan engel cynne þe geond lyft farað leohte bewunden
mycle [mægin þrymme] ne mæg þær manna gecynd of eorðwegum up ge
feran in lichoman mid þa leohtan gedryht wuldres aras
þu geworhtest þa ⁊ to þegnunge þinre gesettest halig ⁊
heofonlic þara on hade sint in sindreame syx genemned
þa ymb sealde synt mid syxū eac fiðrū gefrætwad fægere
scinaþ þara sint IIII. þe on flihte á þa þegnunge þrymme
be weotigaþ fore onsyne ecan deman singallice singaþ in
wuldre hædrum stefnū heofon cininges lof woða wlite
gaste ⁊ þas word cweðaþ clænū stefnū þā is ceruphin nama
Halig is se halga heah engla god weoroda wealdend is ðæs
wuldres ful heofun ⁊ eorðe ⁊ eall heah mægen tire getacnod
syndon tu on þam sigor cynn on swegle þe man seraphin be
naman hateð he sceal neorxna wang ⁊ lifes treo legene

[...] halig healdan heardecg cwacaþ beofaþ brogdenmæl
[ond bl]eom wrixleð grapum gryrefah. Þæs ðu god dryhten
[we]aldest widan ferhð ond þu womfulle scyldwyrcende sceaðan
of radorum awurpe wonhydige. Þa sio werge sceolu under
heolstorhofu hrinan sceolde. In wita forwyrd þær hie
in wylme nu dreogaþ deaðcwale in dracan fæðme þeostrum
forhylmed he þinum wiðsoc aldordome. Þæs he in ermðum sceal
ealra fula ful fah þrowian þeowned þolian. Þær he þin ne
mæg word aweorpan is in witum fæst ealre synne fruma
susle gebunden. Gif þin willa sie wealdend engla þæt ricsie se
ðe on rode wæs ond þurh Marian in middangeard acenned wearð
in cildes had þeoden engla gif he þin nære sunu synna leas
[næfre] he soðra swa feala. In worulde wundra gefremede
dogorgerimum no ðu of deaðe hine swa þrymlice þeoda
wealdend aweahte for weorodum gif he in wuldre þin þurh þa
beorhtan bryd bearn ne wære. Gedo nu fæder engla forðbeacen
þin swa ðu gehyrdest þone halgan wer Moyses on mæle
þa ðu mihtig god geywdest þam eorle on þa æðelan tid un
der beorhhliðe ban Iosephes swa ic þe weroda wyn gif hit
sie willa þin þurh þæt beorhte gesceap biddan wille þæt
me þæt goldhord gasta scyppend geopenie þæt yldum wæs
lange behyded. Forlæt nu lifes fruma of ðam wangstede
wynsumne up under radores ryne rec astigan lyft
lacende. Ic gelyfe þe sel ond þy fæstlicor ferhð staðelige hyht
untweondne on þone ahangnan Crist þæt he sie soðlice
sawla nergend ece ælmihtig Israhela cining walde widan
ferhð wuldres on heofenum a butan ende ecra gestealda.

XI

ÐA of ðære stowe steam up aras swylce rec under
radorum þær aræred wearð beornes breostsefa. He
mid bam handum eadig ond æglæaw upweard plegade. Iudas ma
þelode gleaw in geþance nu ic þurh soð hafu seolf gecnawen

on heardum hige þæt ðu hælend eart middan geardes ðe sie
mægena god þrym þrydwealdum þanc butan ende þæs ðu me swa
meðum 7 swa mandædum þurh þin wuldor inwrige wyrda
geryno. Nu ic þe bearn godes biddan wille weoroda will gifa
nu ic wat þæt ðu eart gecyðed 7 acenned allra cyninga þrym
þæt ðu ma ne sie minra gylta þara þe ic gefremede nalles
feam siðum metud gemyndig læt mec mildum god on rim
tale rices þines mid haligra hlyte wunigan in þære beorh
tan byrig þær is broðor min geweorðod in wuldre þæs
he wære wið þec. Stephanus heold þeah he stangreopum
worpod wære he hafað wigges lean blæd butan blinne sint
in bocum his wundor þa he worhte on gewritum cyðed. On
gan þa wil fægen æfter þam wuldres treo elnes anhydig
eorðan delfan under turf hagan þæt he on .xx. fot mælum
feor funde behelede under neolum niðer næsse gehydde
in þeostorcofan. He ðær .iii. mette in þam reoniam hofe
roda ætsomne greote begrauene swa hio gear dagum
arleasra sceolu eorðan beþeahton iudea hie wið godes
bearne nið ahofun swa hie no sceoldon þær hie leahtra
fruman larum neh hyrdon. Þa wæs mod gemynd myclum
geblissod hige on hyrded þurh þæt halige treo inbryrded
breost sefa syððan. beacen geseh halig under hrusan he
mid handum befeng wuldres wyn beam 7 mid weorode a
hof of fold grafe feðe gestas. eodon æðelingas in on þa
ceastre asetton þa on gesyhðe sige beamas .iii. eorlas
anhydige fore elenan cneo collenferhðe cwen weorces ge
feah on ferhð sefan 7 þa frignan ongan on hwylcum þara
beama bearn wealdendes hæleða hyht gehangen wære.
Hwæt we þæt hyrdon þurh halige bec tacnum cyðan þæt
twegen mid him geþrowedon 7 he wæs þridda sylf on rode
treo rodor eal geswearc on þa slitan tid saga
gif ðu cunne on hwylcre þyssa þreora þeoden engla

[illegible] hyrde. Ne meahte hire iudas ne ful gere
wiste sweotole gecyðan be ðam sigebeame on hwylcne
se hælend ahangen wæs sigebearn godes ær he asettan
heht on þone middel þære mæran byrig beamas mid bearhtme ond ge
bidan þær oððæt him gecyðde cyning ælmihtig wundor for werodum
be ðam wuldres treo. Gesæton sigerofe sang ahofon ræd þeah
tende ymb þa roda þreo oð þa nigoðan tid hæfdon neowne ge
fean mærðum gemeted þa þær menigo cwom folc unlytel ond ge
feredne man brohton on bære beorna þreate on neaweste
wæs þa nigoðe tid gingne gæst leasne þa ðær iudas wæs on mod
sefan miclum geblissod. Heht þa asettan sawl leasne life
be lidenne lic on eorðan unlifgendne ond up ahof rihtes
wemend þara roda twa fyrhðgleaw on fæðme ofer þæt fæge
[illegible]ende hit wæs dead swa ær lic legere fæst leomu
colodon þrea niedum be wrecen þa sio þridde wæs ahafen halig
hra wæs on anbide oððæt him uppan æðelinges wæs rod aræred
rodor cyninges beam sige beacen soð he sona aras gaste
gegearwod geador bu samod lic ond sawl þær wæs lof hafen
fæger mid þy folce fæder weorðodon ond þone soðan sunu wal
dendes wordum heredon sie him wuldor ond þanc a butan ende eallra
gesceafta.

ÐA wæs þam folce on ferhðsefan in gemynde swa him
a scyle wundor þa þe worhte weoruda dryhten to feorh
nere fira cynne lifes lattiow þa wæs lyge syrwend on lyft
astah lacende feond. Ongan þa hleoðrian helle deofol eatol
æglæca yfela gemyndig hwæt is þis la manna þe minne
eft þurh fyrngeflit folgaþ wyrdeð iceð ealdne nið æhta
strudeð þis is singal sacu sawla ne moton man on minum
leng æhtum wunigan nu cwom elþeodig þone ic ær
on firenum fæstne talde hafað me bereafod rihta gehwylces
feoh gestreona nis ðæt fæger sið. Feala me se hælend hynða
gefremede niða nearolicra se ðe in nazareð afeded wæs

syððan furþum weox of cild hade symle cirde to him æhte mine
ne mot ænige nu rihte spowan is his rice brad ofer middan
geard min is geswiðrod ræd under roderum ic þa rode ne þearf
hleahtre herigan hwæt se hælend me in þam engan ham oft
ge tynde geomrum to sorge · ic þurh iudas ær hyht ful ge
wearð ⁊ nu ge hyned eom goda geasne þurh iudas eft fah ⁊
freond leas gen ic findan ne can þurh wroht stafas wiðer
cyr siððan of ðam wearh treafū ic awecce wiðe oðerne
cyning se ehteð þin ⁊ he forlæteð lare þine ⁊ man þeawū
minum folgaþ . Ond þec þon̄ sendeð in þa sweartestan ⁊ þa
wyrrestan wite brogan þæt ðu sarum forsoht wið sæcest
fæste þone ahangnan cyning þam ðu hyrdest ær · him ða
gleaw hydig iudas oncwæð hæleð hilde deor him wæs halig
gast befolen fæste fyr hat lufu weallende ge witt þurh
witgan snyttro ⁊ þæt word ge cwæð wis domes ful ne þearft
ðu swa swiðe synna ge myndig sar niwigan ⁊ sæce ræran morð
res man frea þæt se mihtiga cyning in neolnesse nyðer
be scufeð syn wyrcende in susla grund domes leasne se ðe
deadra feala worde awehte wite ðu þe gearwor þæt ðu un
snyttrum an forlete leohtne leoman ⁊ lufan dryhtnes
þone fægran gefean ⁊ on fyr baðe suslū be þrungen syððan
wunodest ade onæled ⁊ þær awa scealt wiðer hycgende wergðu
dreogan yrmðu butan ende . Elene gehyrde hu se feond
⁊ se freond geflitu rærdon tir eadig ⁊ tirlas on twa halfa
synnig ⁊ gesælig sawl wæs þe gladra þæs þe heo gehyrde
þone helle scaþan oferswiðedne synna bryttan ⁊ þa wun
drade ymb þæt rinces snyttro hu he swa geleafful on swa lytlū
fæce ⁊ swa uncyðig æfre wurde gleawnesse þurh goten gode
þancode wuldor cyninge þæs hire se willa gelāp þurh bearn
godes bega gehwæðres ge æt þære gesyhðe þæs sige beames ge ðæs
geleafan þe hio swa leohte oncneow wuldor fæste gife in þæs
wæres breostum :~

ÐA wæs gefrege inþære folc sceare geond þa wer þeode wide
ond side mære morgen spel manigū on andan þara þe dryhtnes
æ dyrnan woldon boden æfter burgū swa brimo fæðmeð in
ceastra gehwære þæt cristes rod fyrn foldan begrafen funden
wære selest sige beacna þara þe sið oððe ær halig under heo
fenum ahafen wurde. Ond wæs iudeum gnornra mæst werū
wonsæligum wyrda laðost þær hie lyt for worulde wendan
meahton cristenra gefean. Ða sio cwen bebead ofer eorlmægen
aras fysan ricene to rade sceoldon rom wara ofer hean
ne holm hlaford secan. Ond þam wiggendum wil spella mæst
seolfum gesecgan þe ðæt sigor beacen þurh meotodes est meted
wære funden in foldan þæt ær feala mæla behyded wæs halgū
to teonan cristenum folce. Þa ðam cyninge wearð þurh þa mæ
ran word mod geblissod ferð gefeonde næs þa fricgendra under
gold homan gad in burgū. Feorran geferede wæs him frofra
mæst geworden in worlde æt ðam will spelle hlihende hyge þe
him here rincas ofer east wegas aras brohton hu gesund
ne sið ofer swon rade secgas mid sige cwen aseted hæfdon
on creca land hie se casere heht ofstum myclum eft gearwian
sylfe to siðe secgas ne gældon syððan andsware edre ge
hyrdon æðelinges word heht he elenan hæl abeodan beadu
rofre gif hie brim nesen ond gesundne sið settan mosten hæleð
hwæt mode to þære halgan byrig heht hire þa aras eac ge
beodan. Constantinus þæt heo cirican þær on þam beorhhliðe
begra rædum getimbrede tempel dryhtnes on caluarie
criste to willan hæleðū to helpe þær sio halige rod gemeted
wæs mærost beama þara þe gefrugnen fold buende on worul
rice heo geworhte swa siððan wine magas westan brohton ofer
lagu fæsten leof spell manig. Ða seo cwen bebead cræftum
getyde sundor asecan þa selestan þa þe wrætlicost wyrcan
cuðon stan gefogum on þam stede wange girwan godes tempel
swa hire gasta weard reord of roderū heo þa rode heht golde

be worcean gimcynnum mid þam æðelestum eorcnanstanum
besettan searo cræftum ⁊ þa in seolfren fæt locum be lucan
þær þæt lifes treo selest sige beama siððan wunode æðelu
anbroce þær bið a gearu wraðu wann halum wita gehwylces
sæce ⁊ sorge hie sona þær þurh þa halgan gesceaft helpe
findaþ, godcunde gife. swylce iudas onfeng æfter fyrst
mearce fulwihtes bæð ⁊ geclænsod wearð criste getrywe
lif wearde leof. his geleafa wearð fæst on ferhðe siððan
frofre gast wic gewunode in þæs weres breostum bylde to bote
he þæt betere geceas wuldres wynne ⁊ þam wyrsan wiðsoc
deofol gildum ⁊ gedwolan fylde unrihte æ him wearð ece rex
meotud milde god mihta wealdend :-

XIII.

ÐA wæs gefulwad se ðe ær feala tida leoht gehyrn inbryrd ⁊ word
breost sefa on þæt betere lif gewended to wuldre huru,
wyrd gescreaf þæt he swa geleafful ⁊ swa leof gode in worold
rice weorðan sceolde criste gecweme þæt gecyðed wearð.
Siððan elene heht eusebium on ræd geþeahte rome bisceop
gefetian on fultum forð snoterne hæleða gerædum to þære
halgan byrig, þæt he gesette on sacerd had in ierusalem
iudas þam folce to bisceope burgum on innan þurh gastes
gife to godes temple cræftum gecorene ⁊ hine. Cyriacus
þurh snyttro geþeaht syððan nemde niwan stefne nama
wæs gecyrred beornes in burgum on þæt betere forð æ
hælendes, Þa gen elenan wæs mod gemynde ymb þa mæran
wyrd geneahhe for þam næglum þe ðæs nergendes fet þurh
wodon ⁊ his folme swa some mid þam on rode wæs rodora
wealdend gefæstnod frea mihtig be ðam frignan ongan
cristenra cwen, Cyriacus bæd þæt hire þa gina gastes
mihtum ymb wundor wyrd willan gefylde onwrige wuldor
gifum ⁊ þæt word acwæð to þam bisceope bald reordode,
Þu me eorla hleo þone æðelan beam rode rodera cining

ryhte getæhtest onþa ahangen wæs hæðenum folmum gasta geocend
godes agen bearn. nergend fira mid þara nægla git onwrigen ie
þan wyrhte ... gehwæþ, wolde ic þæt ðu funde þa ðe in foldan git deope
bedolfen dierne sindon. heolstre behydde a min hige sorgað
reonig reoteð 7 geresteð no ærþan me gefylle fæder ælmihtig
wereda wealdend willan minne niða nergend þurh þara nægla
cyme halig of heahðu. Nu ðu hrædlice eallum eaðmedum arre
lesta þine bene onsend in ða beorhtan gesceaft on wuldres
þ. bide wigena þrym þæt he þe geyppe cyning ælmihtig hord under
hrusan þæt gehydded gen duguðum dyrne deogol bideð. Þa se
halga ongan hyge staðolian breostsefan onbryrded biscop þæs
folces glæd mod eode gumena þreate godhergendra 7 þa geornlice.
Cyriacus on caluarie hleor onhylde hyge rune ne mað gastes
mihtum to gode cleopode eallum eaðmedum bæd him engla weard
geopenigean uncuðe wyrd niwan on nearwe hwær he þara
nægla swiðost on þam wangstede wenan þorfte. Heht ða
tacen weorðan þær hie to segon fæder frofre gast ðurh fyres
bleo up eðigan þær þa æðelestan hæleða gehydde wæron þurh
nearwe searoþonc næglas on eorðan. Ða cwom semninga sunnan
beorhtra lacende lig leode gesawon hira willgifan
cyðan ða ðær of heolstre swylce heofonsteorran oððe goldgimmas
grunde getenge næglas of nearwe neoðan scinan leohte lixan leode gefægon
weorud willhreðig sægdon wuldor gode ealle anmode þeah hie ær wæron þurh deofles spild
in gedwolan lange acyrred fram criste hie cwædon þus. Nu we sylfe geseoð sigores
tacen soðwundor godes þeah we wiðsocun ær mid leasingum. Nu is in leoht cymen
onwrigen wyrda bigang wuldor þæs age on heannesse heofon god. Ða wæs
geblissod se ðe to bote gelyfde þurh bearn godes biscop þara leoda niwan
stefne he þam næglan onfeng egesan geaclad 7 þære arwyrðan cwene brohte
hæfde cyriacus eall gefylled swa him þæs wifes willa lærde. þa wæs
wopes hring hat heafodwylm ofer hleor goten nalles for torne tearas
feollon ofer wira gespon wuldre gefylled cwene willa heo on cneow sette
leohte geleafan lac weorðode blissum hremig þe hire brungen wæs gnyrna.

to glæde gode þancode wyrda dryhtne þæs þe hio þa gecneow ondweardlice
þæt wæs oft bodod feor ær beforan fram fruman worulde folcum to
frofre hio gefylled wæs wisdomes gife ond þa wic beheold halig heofonlic
gast hreðer weardode æðelne innoð swa hie ælmihtig sige bearn godes
sioððan freoðode :

XIIII.

ON gan þa geornlice gæst gerynum on sefan secan soðfæstnesse weg
to wuldre huru weroda god gefylste fæder on roderum cining ælmihtig
þæt seo cwen begeat willan in worulde wæs se witedom þurh fyrnwitan
beforan sungen eall æfter orde swa hit eft gelamp. Ðinga gehwylces
þeod cwen ongan þurh gæstes gife georne secan nearwe geneahhe to hwan
hio þa næglas selost ond deorlicost gedon meahte dugoðum to hroðer hwæt
þær wære dryhtnes willa. Heht ða gefetigan [illegible]
to rune þone þe ræd gesæhte þurh gleawe miht [illegible] frodne
[illegible] ond hine frignan ongan [illegible] þæs on sefan selost þuhte
to gelæstanne ymb þa lare gecure þurh witedomes gast he hire ondswarode
þæt is gedafenlic þæt ðu dryhtnes word on hyge healde halige rune
cwen selest ond þæs cyninges bebod georne begange nu þe god sealde
sawle sigor ond snyttro cræft nergend fira ðu ðas næglas hat
þam æðelestan eorðcyninga burga gendra on his bridels don
[illegible] meare to midlum þæt manigum sceall geond middangeard mære
weorðan þonne æt sæcce mid þy oferswiðan mæge feonda gehwylcne
[illegible] wigan hwate on twa healfe to getoh secaþ sweord geniðlan
[illegible] ymb sittað wraðe wið wraðum. He ah æt wigge sped sigor
æt sæcce sybbe gehwær ætgræpe frið se ðe þonan lædeð bridels
on blancan þonne beadu rofe æt gar þræce guman gecoste
[illegible] bord ond bil beorna gehwam wið æglæce unoferswiðed
[illegible] æt wigge [illegible] þancum [illegible]
[illegible] gerod fyrdomes georne he þæt word gecwæð. Cuþ þæt ge
wyrðeð þæt þæs cyninges sceal mearh under modgum midlum ge
[illegible]dod bridelshringum bið þæt beacen gode halig nemned ond se
[illegible] eadig wigge weorðod se þæt wicg byrð. Ða þæt ofstlice eall ge

[illegible] for eorlum æðelinges helm beorna beaggifan bridels frætwa
þæt hio hire selfre suna sende to lace ofer geofenes stream gife un
scynde. Heht þa tosomne þa heo seleste mid iudeum gumena wiste
hæleða cynnes to þære halgan byrig cuman in þa ceastre. Þa seo cwen
ongan læran leofra heap þæt hie lufan dryhtnes ⁊ sibbe swa same
sylfra betweonū freondrædenne fæste gelæston leahtorlease
in hira lifes tid. Ond þæs lareowes larum hyrdon cristenum þeawū
þe him cyriacus bude boca gleaw. Wæs se bisceophad fægere befæsted.
Oft him feorran to laman limseoce lefe cwomon healte heoru
dreorige hreofe ⁊ blinde heane hygegeomre symle hælo þær
æt þam bisceope bote fundon ece to aldre. Ða gen him elene for
geaf sinc weorðunga þa hio wæs siðes fus eft to eðle ⁊ þa eallum
bebead on þam gumrice god herigendum werum ⁊ wifum þæt hie weorð
eden mode ⁊ mægene þone mæran dæg heortan gehygdum in ðam
sio halige rod gemeted wæs mærost beama þara þe of eorðan
up aweoxe geloden under leafum. Wæs þa lencten agan butan .vi.
nihtum ær sumeres cyme. On maias. kl. Sie þara manna gehwam
behliden helle duru heofones ontyned ece geopenad engla rice
dream unhwilen ⁊ hira dæl scyred mid marian þe on gemynd
nime þære deorestan dæges weorðunga rode under roderum þa se
ricesta ealles oferwealdend earme beþeahte. Finit.

XV.

ÞUS ic frod ⁊ fus þurh þæt fæcne hus wordcræft wæf ⁊
wundrum læs þragum þreodude ⁊ geþanc reodode nihtes nearwe
nysse ic gearwe be ðære rode riht ær me rumran geþeaht þurh ða
mæran miht on modes þeaht wisdom onwreah. Ic wæs weorcum
fah synnum asæled sorgum gewæled bitrum gebunden bisgum be
þrungen ær me lare onlag þurh leohtne had gamelum to geoce gife
unscynde mægencyning amæt ⁊ on gemynd begeat torht ontynde
tidum gerymde bancofan onband breostlocan onwand
leoðucræft onleac þæs ic lustum breac willum in worlde. Ic þæs
wuldres treowes oft nales æne hæfde ingemynd ær ic þæt wundor

on ƿicge hæfde ymb þone beorhtan beam fæste ic ... ƿiste ƿrida
gange on ge ƿritum ... bedam ƿige bearn ... ofer ƿæt ... cin...
cempa ƿelmum. H. dryrsinde þeah he innan healle madmas ƿege
... gold. Ᵽ. gnornode. ꝥ. geswiða ... ƿorige drigan ...
... þær him. M. ... mil ƿadas mæt modig þrage ...
ƿlenced. Þ. is ge ... ƿad ... geogoð ...
ald on medla. N. ƿæs geara geogoð hæfde ... nu ... geardagas
... ƿyrst ... ge ... ge lidfin ...
F. to glideð flodas gefylde. E. æghƿam bið lene under lyfte ...
... ge ... under ƿolcnum ƿinde ... ðonne he ...
hæleðum blod ... be ƿolcnum ... ond ...
ninga ... inneð ... geheald ...
... ƿorld eall ...
on ƿeoldon ... ðonne ... lic ...
geƿiteð engla ... sceall ... beorhtra ...
gehyran ... ge ... ond ƿordes ƿa
... geƿyllan eallra ... ge ... ƿa ...
... ðonne ... ƿæs ... folc ... gehƿyle
ƿara ... ƿeoldon ... ofer ... grund ...
bið ... in þam ... gedyrnt ... don ...
ƿa hit ... magon ... eade ge ... modig
... ge ... eall ... lioma ƿa him ... bið
ƿylm ... beoð ... ge ... inðam ...
... hæleð ... beƿeaxe bið
... dæl ... in ... ƿylme grund ...
... be ... ƿyrhte ... sceolon
ingleda grunde gode ... ofðam ... hope ...
... Ƿuldor cyninge ... beoð ofðam ...
ƿylme in helle grund ... bið þam ... inge
... engla ... gescop god ... ƿuldre ...
... ƿynnum ƿa ... gold ... ƿylme bið ...
gehƿylcs ... eall ge ... ond ...

swa bið [illegible] manna ælc afyrred and ascead(en) fram scylda gehwylcre
[illegible] fruma þurh þæs domes fyr. Moton þonne syððan sybbe
[br]ucan seft eadwelan. him bið engla weorud milde and bliðe þa ðe
hie manna gehwylce ær wæron wynna wlonce and torhtna meotudes
weorðum cleopodon. Weorðan hie nu onlice scinaþ englum gelice
and ecnesse brucaþ wuldorcyninges to widan feore. Amen :-

Wæs þær in þam foresprecenan iglande sum mycel hlaw of eorþan ge
worht þone ylcan hlaw iugiuþa men bræcon and dulfon for feos
wilnung. Ða wæs þær on oðre sidan þæs hlawes gedolfen swylce
mycel seaþ. On þam seaþe ufan se eadiga wer Guðlac him hus and
eardung stowe getimbrade sona on fruman þa ða he þæt ancer
setl gesæt. Þa þohte he þæt he naðer þara ne wyllnes hrægles
ne linnes brucan wolde ac on fellenum gegyrlan þæt he wolde
ealle dagas his lifes alifigean and he swa forð gelæste. Ælce
dæge wæs his ondleofen swylce gemetegung of þære tide þe he
þæt westen ærest eardigan began. Þa gelamp hit sume dæge mid
þy þe he þyses gewunelican þeowdome his sealmsanges and his ge
bedum ætfealh. Þa se ealda feond mancynnes gestigde geond þæt græs
wang swa se grymma tende leo: swa he his costunga attor wide geond
sewede. Ond swa he þa his yfelnesse mægen and his grimnesse attor
geblawen hæfde þæt he mid þy attre þa unmiltestan heortan wundade þa
wunnunga swa he of bendum and of bogan wæs his costunge. Ða he ða
þam earh winnendan scyle on þam mode gefæstnode þæs
cristes campan þa he ða se eadiga wer mid þære geættredan scyle
gewundod wæs þæt þæs stræligan gares þa wæs his mod þæs eadigan
weres swiðe gedrefed on him be þam geþohte þe he ongan þæt
westen swa ana eardigan. He ða hine hider and þyder gelomlice
on his mode cerde and he gemunde þa ærran fyrena and leahtras
þe he gefremede and geworht hæfde. He wende þæt he hie
æfre gebetan ne meahte. Þa wæs se eadiga wer Guðlac
mid þy þe his mod mycel swa gedrefed and gewundod þæt he wyrl

BINDING SECT. NOV 6 1972

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PR
1495
A1
1894

Vercelli book
Codex Vercellensis